Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШИНАРА, 27 ЯНВАРЬ, 1987 ШУ. ★ № 12 (7358). ★ Мах 3 кеп.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕ ХИННА СОВЕЩАНИ

23 январе КПСС Центральни Комитете хилар «Къахьегама рациональни формаши хозрасчети юкъеяхьара кIийлен тIа юрта боахаме цун овсарле лакхъяра тIехьа ца тетташ де дезарех» бола КПСС ЦК соцам кхоачашбарца дувзаденна дола партийни организацей, советски боахамеи органий декхараш дувцаш совещани.

Совещане балха юкъе дакъа лоацаш хилар КПСС ЦК Генеральни секретарь М. С. Горбачев, КПСС ЦК Политбюро членаш В. И. Ворстников, Е. К. Лигачев, Политбюро членалла кандидаташ В. И. Долгих, Н. В. Талызин, ЦК секретараш А. П. Бирюкова, М. В. Зимянин, В. П. Никонов, Г. П. Разумовский, СССР Министрий Совета Председатела хьалхара заместитель, СССР Госагропрома председатель В. С. Мураховский, СССР Министрий Совета Председатела заместителаш.

Зале — союзний республикай Компартей ЦК, парте крайкомийи обкомийи секретараш, союзнии автономнии республикай Министрий Советий, халкъа депутатий областнойи краевойи Советий исполкомий председателаш, союзнии автономнии республикай Госагропромий, крайи областнойи агропромышленни комитетий председателаш, СССР Госбанка республикански, краевойи областнойи учрежденей председателаш, союзни республикай финансай министраши Госпланий председателаши, колхозийи совхозийи, кхачани бийдал чакхйоаккхачеи промышленноста предприятей, Iилмай учрежденей, юртбоахама вузий массови информаце средствай кулгалхойи специалисташи, СССР министраш, КПСС ЦК Отделий заведующеш, СССР Министрий Совета бехктокхаме болхлой.

Совещани хьайиллар новкъоста М. С. Горбачева.

Новкъоста М. С. ГОРБАЧЕВА даь къамаьл

Новкъостий, оаха шо КПСС Центральни Комитето хьийхад эргалонаш ечен цар низ болачен хана вай къестадеча, аз аргдар, эггара лоархIаме долча дешай хьакъехьа къамаьл де.

Боккъала аьлча вай лаьца позици я тайп-тайпара йола совещанеш тIехь - тIехьа кIезиг - кIезигагIа ергйолаш, хIанз, дIадахача шера баьча мехка балха итогаш еча, съезд хинначул тIехьагIа хьалхарча шера баьча балха опыта урокаш къестаеча хана союзнии республикански ведомствашта могадаьд из деррига а шоаш йол-йолча, эггара хьалха гIулакхаш во латтача а деш, шоай предприятешке де. Могадир халкъаца вIашагIкхетилга, болхлошца, специалисташца дагабовлилга, укх шера январе денз еррига экономика боахам лелабара керда методаш караерзаяра геттара боккха болх бе йолаеннача хана хIаьта а. Из ишттта дале а, укх хьале укхаза, парте Центральни Комитете шуца вIашагIкхетанза даргдоацаш лаьрхIар оаха.

Мехка вай еш йолча эргалонаша вай общества вахара еррига оагIонаш чулоац. Царца дувз вай социально-экономически дегIаухилга сихдара декхар кхоачашделга, хIаьта из ЦК апрельски Пленумои КПСС XXVII съездои оттадаь стратегически декхар да. Из никъ дIабахьа беза леррагIа а чIоаггIа а, аз аргдар, хIанзалца вай хинначул тIагIертта. Из хиланза баргбоацаш хиларах вай тахан селханчарчул дукхагIа тешаш да.

Эргалонехи кадровой политикахи долча дешага хьожаргйолча парте Центральни Комитета Пленуме хургдола къамаьл хьалхе а дувца безам бац са. Пленум болх бе йолалургъя 27 январе. Бакъда, хIанз белгалдоаккхаргда аз цига вай съездо оттабаь политически никъ хиланза баргбоацаш хилар, из политически лини чакхъяккхара советски халкъаи социализма дуненнеи хьалхашка вай болча бехктокхамах цIаькха а аргхилар.

Бакъда еррига сфераш — экономически, социальни, духовни — чулоацаш йолча, парти ше, еррига политически система а, эргалонашка чухь я приоритетни лоархIам бола проблемаш. Юххера а, вай де гIерта деррига а вай пачхаьалкхен йоккхагIа чIоагIало а хинна дIаотта ма дезий экономически, политически, социальни плане. ДIаотта деза вай халкъа вахара хьалаш тоадеча керда хIамаш карагIдаларца. Укхаза хIанз аз ма ярра хьоаю вай таханарча совещане тема. Къамаьл хургда хIанз, эргалонаш еча этапе, вай эггара хьалхарча аргIаца кхоачашъе езача вахаре тIехьатетта йиш йоацача проблемех. Царна юкъе я кхачан проблема, царна юкъе я фусамий проблема, вай сага вахара социальни хьал тоадара дешаш, из хиланза даргдоацача товарашца, дика медицински гIуланх дарца, гIулакхаш дара сферацa, и. кх. Iалашвелга.

Кхачан проблемах аьлча, тIаккха вай из, новкъостий, латтачара чIоаггIа дIахояккха еза. Вай геттара йIаьхача хана цхьан моттиге лаьттад, ма дарра аьлча, цу гIулакхашка дахнийса хиннад. Еррига цхьайтталагIа пятилетка яллийса хилар. Даххийса доладелар вай 1972 шера, къаьстта 1975 шера, дукха доахан тIерадаьннача хана КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленум хиллалца. Цул тIехьагIа мара хьайбай боахам дегIааха а хьайбай продукташ йохкилгеи заготовкаши лакхъяла а йолаяланзар, хIаьта цу бархI шера, Пленум хиллалца, баха нах а бийбар, наьха хIама эцара таро а лакхъелар. Алапи лакхдаларах шоашка кхаьча доходаш дIаяхийта гIерт уж. Цхьаккха дича а кхоачашдара тIехьатетта йиш йоаца дош да из. Кхоачашъяра дуккхача шерашка йIаьхъялийта йиш йоаца проблема я из.

Вай ишттта ира оттаду кхачан дош, из сихагIа кхоачашдара тIахьех аграрни секторе геттара доккха капитал доландаь, потенциал хьаьндаь. ХIанз хьахинна я боахам лелабара кердача методаш тIа агропромышленни комплекс йоаккхалургйола кадраш. Юххера а укх тIеххьарча шерашка Iоаьй цунца чIоагIало а лувцаш кхачан проблема кхоачашъярца дувзаденна доккхий дешаш хIанззе кхоачашдулургдола хаьдда опыт.

Цу тIа гIолла ЦК Политбюро оаха вывод йир агропромышленни комплексе гIулакхаш цIенхаштта, хьинаре дергдолаши Кхачан программа сихагIа кхоачашъергйолаши кердача гIулакхаштен къахьегама овсарле лакхъяра кердача боарамал тIадерзадаь доккхий, масштабни соцамаш де.

Мишта дергда из? Вай сенна тIадерзадергда? Сенца кийчдала деза, фу дита деза хаьдда, фу эшаде деза — гой из я таханарча вай гIулакхацарча совещане тема.

* * *

Доклад еш къамаьл дир КПСС ЦК секретара **В. П. Никонова.** Цо аьлар, хIанз мехка дешара классашкеи аудиторешкеи хIара дийнахьа занятеш тIа боагIа 12 миллионал совгIа механизатораш, хьайбаш леладераш, экономисташи бухгалтераши, специалисташ - технологаш, бийдал чакхйоаккхача промышленноста болхлой, агропромышленни комплекса боахамийи предприятейи кулгалхой. Дуккхача наха из дешар деш АПК болхберий хIара категорена лаьрххIа оттаяь программаш а йолаш. Бакъда, цо лерхIар цаI да — хIаравар декхарийла ва конкретни экономика, къахьегам вIаштIехьбаккхара а производствана доал дара а дикагIйола опыт бокъонца караерзае, лаьтта леладара, хьайбай боахама интенсификаце фактораш, шийй моттиге, шийга хьаеннача участке дика а йоккха овсарле йола а болх Iалашбе могаргдолаш кхачани бийдал чакхйоаккхачеи промышленносте эггара кердагIа карагIдаьннараш бокъонца довза.

АПК балха итогаш дIахо йоашхаш, къамаьл дечо белгалдаьккхар юртарча къахьегамхой, къаьстта мехка хьайбаш леладерий шийтталагIча пятилетка хьалхарча шерара къахьегам беркате, дIайха дош ала доагIаш хилар. Бакъда, АПК балха тIа хIанз а дукха я юртбоахама лаьттай, фермай продуктивность кIезигъю, кхачани кхычеи предприятей болх пайда боацача боаккха, кхай тIареи фермереи потребителга кхачалца беча новкъа дуккха продукци йоаеш йола негативни явленеш. Доал дара кердача структурагIа шера болх баь боллаше, боахам лелабара кхы а шаьрагIйола экономически механизм бесла йоллаше, вайна ханзар, эггара хьалха колхозашкеи совхозашкеи еш пайда ца боалаш йола расходаш ма йоаггIара кIезигъе, къахьегама овсарле чIоаггIа лакхъяра йолча дикача таронех бизза пайда эца.

Докладчика доашхаш дийцар вай экономика аграрни секторе сага фактора хоадам беча лоархIамах, коллективни подрядахи, боахама чурча расчетахи, АПК деррригача боарамашка боахама механизм эргаьккха тоаярца ювзаеннача проблемай анализ йир.

1986 шера декабре КПСС ЦК Политбюро, аьлар оратора, массе а оагIорахьа хьежар мехка юрта боахама организационни, формаши стимулированни эргаьккха тоаяра кIийлен тIа цун къахьегама овсарле лакхъяра хьакъехьарча эггара лоархIамеча гIулакхех долча дешага. ТIанийцача соцам тIа къаьстта белгалдаьккхад хIанз юрта эттача производственно - экономически хьало, лаьтта леладараи хьайбай боахаман ма могга интенсификаци яра бола парте никъ леррагIа дIабахьаро боахам лелабара, юртарча къахьегамхой производственни хьинар шерра дегIадоаладара хаьдда а массанахьа а кердача методаш тIа довлара эша дика хьалаш хьахилийтар.

Партийни комитеташ, колхозий, совхозий АПК кхыча предприятейн организацейн, коммунисташца цхьана критически хьажа еза хIара къахьегача коллективе боахам лелабара экономически методаш караерзаяра гIулакхаш миштад, хозрасчетагеи коллективни подрядагеи довлара хьакъехьара хаьдда дола гIулакхаш къоастаде деза. Къаьстта теркам тIабахийтаб цу лоархIамеча гIулакха тIа формальни хIама, шаблонни кампанейщинеи ца хилийтара.

Баьцадаараш, сомаш, комараш, технически культураш, хьайбай продукци дукхагIа яккхара дукхагIйолча территорешта геттара йоккха резерв йолаш юс дезалеи личнии подряд. Берригa низ тIабахийта беза цун кIоарггачара таронаш хьагучайовлара. Иштачa подряда фермаш эггара тайп-тайпара хила тарлургда, лоархIаме да уж пачхаьалкхенна, боахаман дезалаи пайдане хилар.

ЦхьоалагIча январе денз областной, крайи автономни республикайи боахамий, районни агропромышленни объединеней, комбинатий, агрофирмай, агропромий берригача болхлой къахьегамах доагIар бухсоццаш хьахулачох тийша хургда. Из гIулакх доагIа СССР Госагропрома система 30 миллионал совгIа болча наьха хьаштаашта, из мишта хургда вайх воаех тийша да. Бакъда, хаддaнза дагалоаттаге деза из къахьегамеи экономикан прогресса геттара боккхача лоархIама фактор АПК доал дара еррига «этажаш» шоай функцеши декхараши хаьдда а нийса а кхоачашде Iомаелча мара балха норма а хинна дIаоттаргйоацилга.

Докладчико доашхаш дийцар АПК партнерий вIаши долча гIулакхий проблемах доагIа дешаш, РАПО балхаца, АПК Iилманца Iалашъярца дувзаденна декхараш, текущи гIулакхаш. Партии советски халкъи тешаш да, белгалдаьккхар оратора, пятилетка хьалхарча шера карагIдаьнна дикадар, чIоагIде агропромышленни комплекса болхлошта ховргхиларах а Кхачан программа кхоачашъеча дIахьалхашка керда гIа боаккхаргхиларах а.

Производственни планаш тIа оттадаьд доккхий хьокхамаш. 232 миллион тонн ялат даккха деза, вай керттера проблема я дукхагIа даха деза баьцадаараш, 15 процент дукхагIа хьалхеде деза гIсжен мошен доакъараш. БIарчча хьанийцача 16 процент дукхагIа хилийта еза лаьттанцара йоала продукци. Хаоттам аьттув боалаш хургба е хургбац хьежа дагIац. ХIара кхай тIара вогIача хьалашка а ма могга дукхагIа хIама хьадаккхара кийчдала деза.

Мехка къулбехьарчен центральнии зонашка дукха лоа диллад. ТIоадал Iоаяра деррига гIулакхаш кхоачашде деза, цо дуккха дар кхоачаш дергда. Къаьстта теркам тIабахийта безаш да гурахьа дийна ялат. Тахан хIанзе а ховш да цун цхьадола дакъа юхадIаде дезалга. Цунга эггара чIоагIагIча тайпара кийчде деза долла хIама а. Гурахьа дийнача ялатал хьал ха хиннараш цунна дика хургйола культураш яр, цу тIара бизза хьувкъам баккха беза. МалагIа культураш кхадIае еза, из дара фу де деза — таханарча ден дешаш да. Цкъа дIайийча дуккхача шерашка хула баьцаш миштай хьожаш тIахьожам лоаттабе беза — укхаза а хIама ца довш дусаргдац.

Хьайбаша Iа даккхарах дувцаш, къамаьл дечо белгалдаьккхар, укх тIеххьарча кхаь бетта боахамаша хьалха дIадахача Iан юкъа даьккхачул 10 процент дукхагIа дулх, 9 процент шура яьккхар. Бакъда, уж темпаш дIахо а карара ца ялийта чIоаггIа болх бе беза, къаьстта доахана Iа чакхдоаккхача хана. Хьайбай боахаме эггара халагIа ха хул Iангара бIаьстан — ахкан балха режимага довлар. Нагахьа санна моттигашка ханнахьа гIулакхаш ца дой, тIаккха Iа чакхдоалача хана доакъараш доацаш хила тарлургда. Цудухьа хIанзе а тIахьожам лоаттабе беза уж дIадахийтара, доакъара кхоачамаш хьалдизара кхы тIа моттигаш лаха хьажа деза. Еррига кормоцехаш болх беш хила еза биззача низаца. Къаьстта теркам тIабахийта беза къона хьайбаш ца дойташ лорадара дешашта. Мехка хьайбаш леладерий декхар да производство тIакхетара темпаш лоаттаярал совгIа, йоккхагIа хилийта а.

Совещане доакъашхоша дийцар отрасле, йолаш йолча ресурсех кхы а эффективнегIеи грамотнегIеи пайда эцаргахьа йоалаш боахама механизм эргаьккха тоаярах, юртбоахама, фермай продуктивноста во Iаткъаш негативни явленеех, кхачани бийдал чакхйоаккхачеи предприятей пайда ца боалача балхах, дуккха продукци йовш хиларахи кхоачамбоацараш дIадахарахи, кердача гIулакхага кердача тайпара довларах. Ишттa белгалдаьккхар мохк экономически дегIаахара темпаши дикали чIоаггIа хувцалуча, юрт социальни эргайоалача сага фактор хоадам беш бола лоархIам болаш хилар, кхы а майрагIа Iилманеи техниканеи карагIдаьннаш, коллективни подряди: боахама чура расчети юкъейоалаянза ярг ца хилар, лаьтта леладареи хьайбай боахамеи интенсификаце лоархIам. Кхачан программа толаме кхоачашъяра партийнии, советскии боахамеи кулгалхой бола бехктокхам.

Совещане къамаьл дир КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС ЦК секретара **Е. К. Лигачева.** Цо аьлар:

Экономика аграрни секторе къахьегама овсарле лакхъяра хетаяь ер совещани КПСС Центральни Комитето вIашагIтехай белгаларча хана. Парте ЦК апрельски (1985 ш.) Пленума идеяшка, парте XXVII съездеи КПСС Программаи установкашка хьежжа мехка чакхйоаккхаш я кIоаргга эргалонаш яра процесс. Общества дерригача вахаре доккхий хувцамаш хулаш латт. Экономикеи социальни сфереи дикал оагIорахьа прогресс яра тIа-тIа чIоагIагIа къонсам лоаттабу партеи халкъои.

Берригаш цхьан дагара а болаш, дерригача халкъо парте никъ хьаллацаро тешалдеш да хьалха санна советски наьха баха безам ца хилар, цхьан моттиге латтарца машар хургбоацилга. Мехка беш ба эргалонаш яра, шийй маIанга диллача революционни болх. В. И. Ленина дешашца аьлча, ца деш дисар дIахо деш, советски система кхыча бесса ещ, уIехьта кердача, кхы а лакхагIча боараме йоаккхаш я.

Парте политически курса материализаци елга атта дедш дац. Цо дIадех долаш долча дерригача низехи средствaехи пайда эцилга, динамизмеи инициативеи хулийталга, болх шерра а корта болаш а белга демократизм кIоаргъяр, хьахур шерагIа довзийталга. Критикеи кхоллами, оалаш махиллара, тахан цхьан мугIаре а латташ дIадодаш да.

Эргалоний керттерча фактораx я доалдара шерра экономически методаш юкъейоалаяр, из къаьстта боккхача лоархIаме да мехкарча агропромышленни комплексаней — цун керттерча звенона — юрта боахаман. Экономика духхьал цу сфере каяларах е аьттув ца балар ах юкъарчал доацаш тийша да дIахо советски наьха хьалтаро тоаяра, КПСС XXVII съездо хьалхашка оттадаь декхараш толаме кхоачашдар. АПК продукце чотагIа хьахул 70 процент совгIа йола розничии товарооборот.

Парте Центральни Комитето, белгалдаьккхар дIахо оратора, халданза чIоагIа йоакхо ю агропромышленни комплекса балха, мехка кхачан фонд хьахилийтара. Духхьал укх тIеххьарча хана ЦК хьежай, лаьтта леладари хьайбай боахами сихеи тешшамеи дегIаккхувлилга Iалашдара, Украина, Казахстана, Воронежски областа партийни организацеша беча балхага.

Кхоачамболлаш мохк кхачанца Iалашбара, доазол арахьара ялат хьаккхахьа ца дезаш мукъадалара йола тешшаме резерваш хьаяра дезар да агропромышленни комплексе хьаьча потенциалахи цу дакъана дIахьежаеча ресурсехи хьахулаш дар лакхделга Iалашдар. Из декхар, кхоачашдара дола керттера наькъаш да доалдара йола экономически методаш юкъейоалаяр, хьалхарча даькъе хозрасчети боахама чура расчети, коллективни подряд, массе тайпара йолча профессей специалистийи болхлойи кадрай квалификаци лакхъяр, производствана кулгалдара йолча сфере демократически хьисапе дIадоладаьраш шердар. Е. К. Лигачева мадарра дийцар АПК системе сага факторах хьинаре дакъалацийтара керттерча лостамехи цунца дувзаденна долча партийни комитетий декхарехи. Цу плане партийни комитетий балха тIа керттерчеи массазарчеи лостамех цаI да сага а къахьегамхочоа а ше да хилара йола уйла чуйоссаяр.

Социальни факторех лаьца дувцаш, къамаьл даьчо белгалдаьккхар, юрташ социальни эргаяхара даькъе кIоаргга хувцамаш хулаш латтилга. Цхьабакъда, вай юхьиг дIа мара йолаьяц.

Аграрни сектора социальни сфера хIанзара материально-технически база вIаштIехьъяккхара дIахо бе безаш дукха болх ба.

Аграрни сектор дегIаккхувлара темпаш лакхъяра боккха гIа баккхара тIехьа де дезар да юрта боахама производствана еррригача агропромышленни комплекса сфера партийни кулгалдара боарам цIенхаштта айбар. Парте экономически политика ювза еза наьха инициативацеи хьинарцеи. Кхетадеш да, партийни комитета эггара керттера дар — кадраш йолга.

Къамаьл деш къаьстта белгалдаьккхар промышленнии гIишлони организацей оагIорахьара юрта шефски новкъостал делга чIоагIде дезаш хилар, цу даькъе белгалдаьккхар городо юрта новкъостал дара традици Сийлахь-воккхача Ленингара хьайоагIаш хилар. Договорни ларда тIа чакхдаха деза шефски новкъостал делга, из де деза промышленнии гIишлони организацей кулгалхоша, еррригача къахьегама коллективаша юрт дегIаккхувлача шоаш дакъа юкъекхухьош хиларах доккхал а дергдолаш. Ишттa дола гIулакх хилийта деза хIара республикански, краевой, областной партийни организацешка.

Шийй къамаьл чакхдоалаш Е. К. Лигачева аьлар: подрядагIа болх беча коллективай опыто тешавеш хьахьокх вай агропромышленни комплексе Iалаьмате йоккхий таронаш хилар, цхьабакъда, уж юкъейоалаелга Iалаьмате мела лел. ЦIаькхаза а вывод ю, вай керттера ганз — нах хилар, сихагIа хьалхашкахьа ахара вай керттера резерв — сага фактор оарцагIъяккхар долга. ХIаьта вай кхачанза Iергдац де лерхIачунга, нагахьа санна эргалонаш яра къахьегача наьха хьинар тIадерзадой, белгалъяьха планаш тIеххкхоачашъяра массанахьа хьалаш хьахилийтара вай тIагIертта тIакхувш хуле.

Дийцачун итогаш а еш, **М. С. Горбачева** аьлар:

Новкъостий, сона хетачох, совещане мел дийцар нийса хилар. Аз ювцар я доклад а, даьча къамаьлех дукхагIдараш а. Цар чулаьцар дуккха маьхера хоамаш, позитивни а негативни а хьакъехьара фактораш, хIаьта уж а вожаш а — кхетам луш я. Совещане цIаькха а хьахекхар цIенхаштта дIахьалхашкахьа ахара АПК хьалаш хьахинна хилар — къахьегама овсарле лакхъяраи юртбоахама продукци дукхагIа яккхараи.

ХIанзарча этапе хьалхарча плане этта декхар да юрта хьакхеллача потенциалах пайда ийбелга хоадамболлаш тоадар. Нагахьа санна, моллагIа волча цхьанне мамогга дукхагIа хIама яккхара шийй керттера низаш хIанз а тIехьа тIадерзадеш хуле, мамогга дукхагIа средстваш дIаяха гIерташ хуле, тIаккха из чIоагIа гIалат воал. Вайна массанена а гуш да укх тIеххьарча 10—15 шера дуккхача областашка, краяшка, республикашка фондаш 1,5—2-зза дегIаьяьхкаяле а продукци йоаккхилга дегIаахар эсала лелилга. Цудухьа декхараштa юкъе а керттера декхар да — юрта хьакхеллача потенциалах пайда эцилга. Укх тIеххьарча шерашка вай массава а цунах тийшав аьнна а хет сона. ХIанз вайна эшаш я доалдара механизм, хIана аьлча, колхозийи совхозийи доалахьа долчох, укх пятилетке кхы хьатIадоагIаргдолчох пайда а лургболаш, енна дIаьнна капитал а хинна, из ца алийтар духьа. ХIаьта из санна йола механизм АПК-а хIанз хьахулаш латт. Балха керда гIулакхаш юкъедоаладара хьакъе экономика кхыча доакъошта АПК масал а хинна дIаотта а мег.

(Чиестедоалар 2-ча оагIо тIа).

КПСС ОБКОМЕ

Инициатива хьаллацар

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома бюро «Оргтехника» объединене, «Грозтрубопроводстрой» треста, «Солнечный» совхоза коллективаша «Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 70 шу дизара доаггIача тайпара иакъадахара кхайкаьча инициативах» яхача дешага хьежар.

Белгалдаьккхад, парте XXVII съезда, апрельски (1985 ш.), июльски (1986 ш.) КПСС ЦК Пленумий решенеш кхоачашъеш, СССР 60 шу дизара цIерагIча «Оргтехника» Грозненски производственни объединене, «Грозтрубопроводстрой» треста, «Солнечный» совхоза коллективаша 1986 шера производства эффективности продукце дикали лакхъеш хьинаре къахьийгалга, йолаш йолча резервехи таронехи хьаькъале пайда ийцалга. Цо аьттув белар объединенена пятилетка хьалхарча шера продукци маьхалъяккхара план кхоачашъе, поставкашца цхьана 648 эзар сома маьха планал совгIа изделеш маьхалъяха. Товарни продукци тIакхетара темпаш 8 процент я, къахьегама овсарле — 6,9 процент.

«Грозтрубопроводстрой» треста болхлошеи гIулакхерча нахеи ханал хьалха кхоачашъяьй юкъарча объемах санна, иштта шоай низашца а подрядни гIишлон-монтажни балхий шера программа, къахьегама овсарле лакхъярахи прибылахи дола декхараш тIехкхоачашдаьд.

«Солнечный» совхоза къахьегамхоша, лаьтта леладара Iилмо могаеш йола система а кхаши хьайбаши леладеча интенсивни технологеш а шерра юкъе а йоалаеш, коллективни подрядахи боахама расчетахи хьинаре пайда а эцаш, производство дIахо дегIаяр, ялат, баьцадаараш, кхыйола юртбоахама продукци пачхьалкхенга йохкара 1986 шера планаш тоъал дукха тIехкхоачашъяр вIаштIехьдаьккхад. Шера къахьегама овсарле лакхъеннай 34 процент, 1,3 миллион сома маьха цIена пайда баьб, боахама рентабельность 29 процентал тIехьяьннай.

Шийй таронашкеи даьхача толамашкеи хьажа а хьежа, «Оргтехника» Грозненски производственни объединене коллективо тIанийцад Iилма-технически карагIдаьннараш сихагIа юкъедоаладара, производства эффективности продукце дикали лакхъяра, ресурсий кхом бара чотагIа продукци маьхалъяккхара план 29 декабре кхоачашъе, йоагIачул совгIа 140 эзар сома маьха изделеш потребителашка йохка, технически боарам лакхбара чотагIа промышленни продукцех дIадодар лохдарах 492 эзар сомал кIезигагIа доацаш рузкъа кходе. Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузаш 125 эзар сома планал тIех йола продукци маьхалъяккха, цIей хьатIакхоачача хьалхара дийнахьа кхомбаьча ресурсий чотагIа болх бе, поставкаш яра дола договораши декхараши кхоачашдар вIаштIехьдаккха, пачхаьалкхеи дикала Знакаца аттестаци яьча продукце боарам 54,4 процентага дIакхоачабе, 96,2 процент изделеш дIалушше чакхйоалаш хилийта, тишъеннеи къаеннеи станокаши механизмаши хувцара болх сихбе, технологически оборудоване балха сменноста коэффициент 1,63-га дIакхоачае.

«Грозтрубопроводстрой» треста коллективо тIанийцад юкъарча объемахи шийй низашцеи подрядни балхий шера план 15 декабре кхоачашъе, карарча пятилетка шин шера план Октябра 70 шу дузача дийнахьа кхоачашъе, материально-технически энергетически ресурсай тоъал боккха кхомбе, цхьайола халкъа боахама объекташи соцкультбыта учрежденеши ханал хьалха хьалъяь йистеяха.

Юрта боахама продукци дIахо дукхагIа а дикагIа а хилийтара тIехьа къовсам а лоаттабеш, «Солнечный» совхоза коллективо тIанийцад пачхаьалкхенна кхашкареи хьайбайи еррига продукташ йохкара шийтталагIча пятилетка шин шера план Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузаш кхоачашъе, кхы тIа, пачхаьалкхенга дохка 2000 тонн ялат, 7000 тонн баьцадаараш, 400 центнер шура.

КПСС обкома бюрос тIанийцача соцам тIа йоах:

Iилма-технически прогресса карагIдаьннараш сихагIа юкъедоаладара, производства эффективности продукце дикали лакхъяра чотагIа промышленнии юртбоахамеи продукци тоъал дукхагIа хьаяра тIехьа йола СССР, 60 шу дизара цIерагIча «Оргтехника» Грозненски производственни объединене, «Грозтрубопроводстрой» треста, Урус-Мартановски района «Солнечный» совхоза коллективай инициатива могае.

КПСС горкомаш, райкомаш, горрайисполкомаш, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш, агропромышленни объединеней советаш, кулгалхойи специалисташи декхарийла ба хIара предприяте, объединене, колхоза, совхоза Iилма-технически прогресс сихъяра, 1987 шера продукци дукхагIеи дикал лакхагIа йолаши арахецара йолча таронех ма хулла дукхагIа пайда эцара тIехьа болхлоштеи гIулакхерча нахаи юкъе эшаш бола организаторски массово - политически болх чакхбаккха;

кхы тIа а чакхдаха промышленносте прогрессивни технологеш, кхаши хьайбаши леладеча интенсивни технологеш юкъейоалаяра гIулакхаш;

шерагIа пайда эца Iилманеи хьалхалаттача практиканеи карагIдаьннарех, моральнии материальнии поощрене ярах, массанахьа а коллективни подряди боахама расчети юкъе а йоалаеш, хоадам боллаш къахьегама овсарле лакхъяр, материально-технически ресурсий кхомбар, арахецача продукце дикал айяр, кхаши фермаши хьалур алсамдаккхар вIаштIехьдаккха;

цахаддаш теркам тIабахийта предприятей, объединеней, колхозий, совхозий къахьегамхой овсарегIа къахьега а салаIа а таро луш дола хьашташ вIаштIехьдахара.

Республикански газетий редакцеша НГIАССР телевиденеи радиовещанеи Госкомитета цахаддаш дувца деза Iилма-технически прогресс сихъяра, производства эффективность а промышленнии юртбоахамеи продукце дикал а лакхъяра тIехьа объединеней, предприятей, колхозий, совхозий къахьегамхошта юкъе яьржача социалистически яхьа леламах, кIоаргагIа яшха еза партийни организацей, хьалхалаттача коллективай, къаьсттача къахьегамхой лакхача хьокхамашка кхачара, производства резервех пайда эцара балха опыт.

ЦIЕНХАШТТА КЪАМАЬЛ ХИЛАР

ШийтталагIча пятилетка хьалхара шу Нохч-ГIалгIайчен кооператораша чакхдаьккхар дикага догдоахаргдола хьокхамащ а долаш. Толаме кхоачашйир тайп-тайпарча товарооборота хьакъехьара задани (дехка алкогольни малараш юкъе а доацаш). Промышленни продукце, общественнии кхачани и. кх. продукце керттера тайпаш арахецара планагIа белгалдаьхараш тIехкхоачашдаьд. Эргаьккха тоаьй коммерчески служба. Шер а лу, керда а йоал материально - технически база...

Цох хоам бир потребсоюзеи отраслеви профсоюза обкома президиумеи цхьана хиннача шеръяьча заседане Нохч - ГIалгIай потребсоюза председатела Х. М. Гуржиханова доклада тIа.

Боккха теркам тIабахийтар шоаш шоашта анализ яра, безаме йоаца критика яра. Оалаш ма хиллара, доклад дика «кIомъяь» яр. Ма дарра аьлча, резерваш кIезига яц кооператорий. ХIаьта уж мишта йолаялийта еза, кхашкеи фермашкеи къахьегараштa мишта гIулакх де деза дийцар заседане.

Шелковски райпо «Казачка» яхача кафе. Шаьла райпо ЗIамигача АтагIарча «Промтовары» № 19 йолча тика, Советски района «Мебель» яхача тика, Надтеречни райпо кафе, Грозненски района Петропавловски станица «Хозтовары» яхача тика Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дузаш пятилетка шин шера план кхоачашъяра йола къахьегамхой коллективай инициатива хьал а лаьцар, мога а йир.

Нохч - ГIалгIай потребсоюза правленеи отраслеви профсоюза президиумеи цхьана яьча заседане балха юкъе дакъа лоацаш хилар КПСС ЦК торговлеи бытовой гIулакх дареи отдела инструктор В. П. Титов, КПСС Нохч - ГIалгIай обкома секретарь В. И. Дмитриенко, НГIАССР Министрий Совета председатель М. А. Керимов, Роспотребсоюза бехктокхаме болхлой, республика цхьайолча районий парте райкомий секретараш.

В. П. Титовеи М. А. Керимовеи къамаьлаш дир кооператораштеи профсоюзни активисташтеи хьалхашка.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕ ХИННА С О В Е Щ А Н И

(Йистедоалар. Долалур 1-ча оагIо тIа).

Къахьегама овсарле лакхъяра, дукхагIа продукци яккхара бола никъ ба интенсивни рельсашка, кердача технологега, сага фактораx дикагIа пайда эцарга довлар .Из никъ чакхбоалаш ба управлене системеи доалдара механизми эргаяьккха тоаярга гIолла, юртара социальни хьалаш хувцарга гIолла. Мадарра аьлча, цу механизма маIан из да. ХIаьта из тахан духхьал уйлаш елга дац. Долче, из да, вай дуккхача республикашка техкар, колхозаши совхозаши ца йийцача а. Цхьан дешаца аьлча, АПК потенциалах практике пайда а ийбеш, цох хьахулаш дар дукхагIа хилийтарга дIакхаьчад вай.

Нагахьа санна из деррига а кхетадеш дале, тIаккха хьалхарча моттиге оттаде доагIа хаттар да АПК-ча вай кадрай балхах, эггара хьалха совхозий директораша, колхозий председателаша, специалисташа, иштта партийнии советскии болхлоша беча балхах. ЧIоагIа лоархIам болаш да из гIулакх хьаькъалца вIаштIехьдаккхар. Аз чIоагIа хьаллоацаргдар массехк дешаца укх совещане новкъоста Вагин Михаил Григорьевича аьнар. Цо аьлар: «Цхьанне шоллагIчоа новкъарле ма е вай». Цкъарчоа из хеталуш да юмористически аьнна дешаш долаш санна, боккъалдар аьлча ,уж кIоарга маIан долаш да: хIаравар декхарийла ва ший гIулакх дика чакхдаккха, тIаккха толамца кхоачашдергда хьалхашка оттадаь декхараш.

Боккъалдар аьлча, колхоза председатель вIалла а декхарийла вац ферма заведующена, цеха кулгалхочун е бригадира метта болх бе. ХIаьта а, колхоза правлене подрядни коллективаца оттадаьча договора тIара хьадоагIаш дар ший ханнахьеи диззаи кхоачашде из декхарийла ва.

Вайцига хIанз а тIехьа деррига доагIIача бесса дац районни АПК-шка. Царех дуккхачар шоай роль лоархIам кхетабац, уж команда тела гIерт председателаштеи директораштеи. Из мегаргдолаш дац, новкъостий. Хета дезаш дац председатела а колхозерча 40—50 специалиста шоай де дезар фуд, мишта чакхдаккха деза гIулакх РАПО болхлоел вогIа а кIезигагIа а хов, аьнна. Из алхха администрировани е гIертилга да, керда форма шоашта тIаерзае гIерталга да, балха тIэ къаьнара, бюрократически методаш чакхъяха гIерталга да. Кхы цхьаькха а. Совхозий директорех, колхозий председателех, кхыча организацей кулгалхоех латташ йола РАПО Совет объединене керттера орган я. РАПО председатели ,цун аппарати — совета лоIам кхоачашбер я.

РАПО-на керттера да хIара колхозага, совхозага ший потенциал хьаелга низ дIакхачийтар, ше хьа мел даьр потребителa истола тIа дIакхачийтар. Дуккхадар цунах тийша да унхаза. Керда методаш караерзаяра боахамашта хIанз новкъостал де деза, новкъостал де деза хьехамца, юкъеоза беза экономисташ, Iилманхой. хIаьта, цIаькха а хьалхадоаккх аз, шоашта боахамий кулгалхой функцеш тIа ма ийе, аьнна.

ХIаьта вIалла а мегаргдолаш дац, кердача хьалашка хьалха санна парте райкомо болх белга. Цхьаккха хIама кхетадаьдац иштта болча райкомий секретараша, сельски райкомий бюроша, нагахьа санна, царна хIанз а тIехьа администрировани ярцара е парте ца могаеча балха кхыча формашцареи методашцареи къаста ца моге. АПК хьакъехьа вай кийчъяь политика леррагIа а дIа-хьа хьувза ца еш а чакхъяккхийтара йоакхо яр — райкома декхар да. Цун декхар да кадраш нийса дIаоттаяр, организаторскии политическии балха средствашца уж хьалацар.

Шоай аргIагIа халкъа депутатий Советаш декхарийла я быта сферана, торговле сферана, коммунальни боахама дола дешаш, нах бахара, культурни, наькъаш декхара, иштта кхыдола а кхыдола а дешаш ший ханнахьа къестадайта. ХIаьта из деррига чIоагIа лоархIам болаш да, кадраш цхьан метте чIоагIъяра тIехьа, къахьегама коллективашка болхлой хувца ца балийтара.

Деррига чулоацаш аьлча, хIаране ший гIулакхаш кхоачашде деза цIена къахьегаш, цхьанне шоллагIчоа цхьаккха тайпа новкъарле а ца еш. Цунах юкъарча гIулакха боккха пайда хургба.

Хьажа вай, новкъостий, майрра, хьинаре дакъа лоацаш гIулакхаца эргалонаш е. Вай АПК-а низ ба дикка дIахьалхашкахьа яхара. Тахан дийцачох доагIIар дара из хургья эггара нийсагIа йола вывод. Нагахьа санна, вай цхьана иштта кхетаеш йолча ситуацех къасте, яь йола вывод практически гIулакхашта юкъехьой, хIаране шийна тIадиллар бехктокхаме кхоачашдой, тIаккха, новкъостий, агропромышленни комплексера гIулакх хетаргахьа дIагIоргда. СихагIа а дIагIоргда из.

ЛЕКЦИОННИ ПРОПАГАНДА БОАРАМ ЛАКХБЕ

«Знание» общества Нохч-ГIалгIай республикански организаце XIII конференцера

КПСС XXVII съездо белгалъяьккха курс вахаре чакхъяккхара тIатеIIа къахьегаш ба советски нах. Цар политически, къахьегама, социальни хьинар айделга, общеобразовательни а культурни а боарам лакхбелга парте де лерхIар кхоачашдара керттера никъ ба. Эргалонаш елга эггара хьалха дIадоладе деза сага кхетам баларца, кIоаргагIа чулаца еза цун духовно-идеологически сфера.

Уж дешаш къестадеча парте тешаме гIончаш ба идеологически общества царца «Знание» общества лектораш а болаш. Партийни съезда царна тIадилла декхар да решенеш шерра къахьегамхошта дIайовзийтилга, уж кхоачашъелга хIара сага декхар а хинна дIаоттилга Iалашдар.

Парте хьалхашка увттадаь уж декхараш кхоачашдара фу ду «Знание» общества Нохч-ГIалгIай республикански организаце? Цох дийцар укх деношка хиннача цу общества XIII конференце. Делегаташа теркам тIабахийтар динза дисарашта,

ХIаьта, ма дарра аьлча, кхоачамбоацараш кIезига а дац укхаза. Лекционни пропаганда еча эргалонаш елга бокъо йоацаш мела лел Советски, Надтеречни, Грозненски санна йолча районни организацешка.

Масала, «Знание» общества Советски районни организаце (хинна правлене председатель С. Тепсаев, бехктокхаме секретарь А. Макалова) балха тIа цIенхаштта кхоачамбоацараш хиннад. Лекционни пропаганда тематически лостам миштаб хьожаш хиннаяц правлени а цун методически органаш а, ладувгIаш болча наьха хьашташ тахка а техка, аудитореш йовзаш хиннаяц, къе хиннай лекцей тематика, тоъаш хиннаяц лекторски кадраш. Баь болх хьахьокхаш документаш леладьдац, приписнаш еш моттигаш хиннай.

Цу тайпара кхоачамбоацараш да Грозненски районни организаце балха тIа а (хинна председатель З. Хамидова, бехктокхаме секретарь З. Закраилова). Паспортизаци ца еш я районера школаш, торговле, транспорта предприятеш, гIишлон организацеш, медицински учреждениеш. Де дезар дац лектораш кийчбара, шин шера IотIакхийттар 4 саг мара вац. Лекционни болх бе могаргдолаш дукха нах ба районе: педагогаш, лораш, культпросветболхлой, юрта боахама специалисташ. Лекционни пропаганда ювзаенна яц эргалонаш яра а къахьегама овсарле лакхъяра а керттерча дешашца. Районе бац СССР исторе, психологе, литератураи искусствай дешаш дувца ховргдола лектораш. Юкъейоалаяц пропаганда яра системни формаш, ер ма йий ала цхьа цикл хьа а йийца болх бац укхаза.

ЦIенхаштта кхоачамбоацараш да Надтеречни районни организаце балха тIа а. Экономически а социальни а дешаш къестадечара сага фактора бе боагIа мах а беш, лелаяьяц лекционни пропаганда. Дукхача коллективашка лекцеш ешара планаш-графикаш увттаьяц, эсала ба цхьайолча лекцей чулоацам. Правлене членаш кIезига хул юххьанцарча организацешка, царна хоадам болла методически новкъостал дац. Юртбоахама знанеш, хьалхалатта опыт йовзийта лекцеш кIезига еш.

Лекционни пропаганда яра кхоачамбоацараш да Шалински, Назрановски, Ачхой-Мартановски, кхыча районашка а. Укхаза ешача лекцей тематика йоккха яц, цар чулацац лоархIаме дешаш.

Дукха ха йоацаш республике чакхъяьннай лекторски кадрай аттестаци. Лакха квалификаци йола кадраш хьахаржара цо дукха новкъостал даьдац, белгалдаькхар конференце. Къамаьл дьача делегаташа Ю. Турыгина — Сунженски района прокурора, районни организаце председатела, Л. Амерхановас — парте Назрановски райкома секретара, — А. Барминске — промыслови геофизика СКТБ директора. «Знание» общества Старопромысловски районни организаце правлене председатела, кхычар дийцар лекторски кадраш хьахаржара. Iомаяра гIулакх тоаданза дардаш, аьнна.

— Цхьайолча хана сага безам бале а беце а лектор ва хьо оал вай, — йоахар Турыгина — Балхах ца кхеташ, низагIа иштта гIулакх тIадиллача лекторах фу пайда баргба? Дукхача шерашка болх а бь, йоккха опыт йолча лектораша могабича мара хьаэца йиш яц лекционни пропаганда е хьахоржараш, — йоахар къамаьл дьараша.

Вахаро дIадех лектораш дикагIа кийчбелга Iалашдар, цар говзал лакхъяра лаьрхIа система хьалъелга. Тахан из иштта ца хиларах бехке я республикански организаце правлене комиссеш, Iилман-методически секцеш. Лекторски кадраш кийчъяра боагIаш бола тIахьожам лоаттабаьбац правлене президиума а (З. Бийболатов).

Укхазара хьадоагIа лекционни пропаганда еча кхоачамбоацараш хилар. Общественно-политически знанешта пропаганда еча кулгалдеш я ворхI Iилман-методически секци, амма цар организационни балха боарам лоха ба. Ший хан-ханнахьа заседанеш а еш, болх тоабелга дувцац, белгтала кхоачамбоацараш да марксистско-ленински теори а исторически знанеш а дIайовзийтача. Отчет еча юкъагIа цу Iилман-методически секце (председатель — профессор К. Ефанов) лектора лаьрхIа цхьа пособи кийчъяьяц, цу проблематиках йолча цхьан лекцена рецензи яьяц, лекторий говзал лакхъелга вIаштIехьа даьккхадац.

Iилма-технически знанешта пропаганда елга дувцаш дукха соцамаш тIанйдаьд республикански организаце правлене, цун президиумо. Цхьабакъда, эргадоалаш, дикагIча оагIорахьара хувцалуш дукха хIама дац. Цу дешага хьажа езача Iилман-методически секце (председатель — Ю. Стерленко) эсала болх бу. 1985 — 1986 шерашка секце цхьа методически пособи мара кийчъяьяц, лекцешта рецензеш елга практически долаш дац.

Чоалхане а бехктокхаме а декхараш да естественно-Iилман тематиках лекцеш ешаш болча лектораштa хьалхашка латтараш. Тоабе безаш ба къахьегамхошта патриотически, интернациональни, атеистически кхетам балара болх. Укхаза цIенхаштта кхоачамбоацараш долга гучадаьккхад . РСФСР «Знание» общества правлене бригадо: балха тIа дукха формализм я, цу лостамех ешача лекцей тематика йоккха яц, цIенхаштта кхоачамбоацараш да лекторски кадраш кийчъеча, атеистически пропангада яра центр а хинна дIаэттадац Iилман-атеизма республикански ЦIа.

Iилма-атеистически мировоззрени хьахилара вай республике беча балха тIа цIенхаштта кхоачамбоацараш долга гучадаьккхад парте ЦК баьча тохкамо а. Районашка дукха нах ба динах тешаш, царна юкъе кагирхой а болаш, лекционни пропаганде ислама политически, экономически, нравственни аспектай реакционни чулоацам, критика а еш, наха дIабовзийтац. Пайда эцаш дика болх беш йолча лектореша Iоаьча опытах, кIезига лекцеш еш наьна меттала.

Цхьадола кхоачамбоацараш дIадахара белгтала болх баьбале а, де дезар кхы а дукхагIа да. Къахьегамхошта патриотически кхетам луча керттера моттиг дIалоац эрсашта-нохчашта - гIалгIашта юкъе доттагIлеи бувзамаш оттаро, дувца деза Нохч-ГIалгIайче ший лоIамах Россех дIакхетарах даьннача доккхача беркатах. Республикански организаце правлене хадданза теркам тIалоаттабу цу дешашта. Дукха болх бу правлене а ЧИГУ а вIашагIъеллача Iилман-методически «Кавказоведчески семинара» коллективо, ялх методическа пособи кийчъяьй цо. Тахан арча дийнахьа республике болх беш и ленински къаман политикан халкъа доттагIлени 7 факультет, тIема-патриотически кхетам балара 12 факультет, атеистически знаней 5 университети 18 факультети. Кхо эзар гаргга саг дешаш ва укхаза.

Шерра пропаганда е езаш да гIулакх Нохч-ГIалгIай АССР къахьегама ресурсаех пайда эцилга тоадара тIанйца комплексни программа. Интернациональни, патриотически, атеистически кхетам баларца айхха ювзаенна я из. Халданза общественни производстве болх ца беча наха хала да кхетам бала, практически юстара бус уж вай пропагандана. Укхазара хьадоагIа культура лоха хилар, динах тешар, «шийна» яхаш йола психологи, цунца ювзаенна мел йола негативни явленеш.

Хьаьдача гIулакхашка довла деза вай, аьнна белгалдаькхар конференце къамаьл даьча Шалински районни организаце лектора С. Магомадова, парте Заводской райкома секретара В. Масловас, ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома секретара А. Амирханова, халкъа доттагIлен университета ректора С. Хациева, ЧИГУ ректора В. Кан-Калика, кхычар.

Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизара накъадолхаш болх тоабе беза, аьнна соцам тIанйцар конференце, хержар «Знание» общества Нохч-ГIалгIай республикански организаце правлени а ревизионни комисси а.

Конференце балха юкъе дакъа а лаьцар, къамаьл а дир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретара З. А. Яндиевас, профессора, юридически Iилмай доктора, СССР МВД Лакхерча школа кафедра заведующе Ю. Орловске.

М.-Б. ЦИЦКИЕВ.

Госприемка: хано дIадехар

ХЬАЛХАРА ГIА

(Тха «Герга истол»—ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» яхача назрановски заводе)

— Хаттараш-м щортта хургдолга хов сона, — аьлар завода директора нов. Тамасханова, — ше волча кабинете «Сердало» газета «гергача истола» гонахьа гулбеннача наха бIара а хьежа.

Зийра аз директора а госприемка председатела нов. Сагова а юкь тIа хиннар цхьа сагото йолга. Директора дагадоаллар — шоай предприяти ритм ца йохаеш хьалха санна дIаяхар. Госприемка председатела дагадаьллар шолха дар: цун а дезар завода «нема» хьалха санна тайжа дIададахар, хIаьта цул а чIоагIагIа цун дезар дар: Госстандарто яххача тайпара йола продукци мара завода цехашкара ара ца ялар.

— Тхоай заводера арайоалача сверлилкаел, басардеттача бакел, штукатурка еча машинкел дикагIа йола машинаш хулийтаргъяцар аз цхьанна а моттиге, — аьлар директора. — ХIаьта а таханарча дийнахьа кхыча предприятещца, цул совгIа Госстандарта бокъонаша яххача тайпара из конкуренци вIаштIехьъянкха йиш йолаш дац вай: дукха Iайнад кхоачамбоацараш. ДукхагIа бехке яр директци я, со а волаш.

— Сел тIа ма теIа тхона, аьнна реплика тессар тIехьашка вагIача цхьанне.

— Из сона йоагIаш я, — аьнна йистхилар госприемка председатель Сагов Закре.— Вай укх «шув йисте» ма кхачийта яхаш, де дезар хьакхайкадаь дукха ха яр. ДагадоагIий шоана, мел къахьийгар, мел тароний наькъаш белгалдир госприемка йолаялалехьа кхоачамбоацараш дIадаха деза, яхаш? Коллектив а дикагIа бола викалаш юкъе а болаш техкачул тIехьагIа, собранешка, совещанешка йийцачул тIехьагIа кхоачашъе аьнна белгалъяьраш 80 пункт яр. Из ди хьатIаоттача хана царех ахаш а кхоачашъяьяцар.

Инженер-технолог Тимурзиев Башир:

— Январь чакхбоалаш ма латтий. Цхьаккха хIама эргадьннадац заводе цу юкъа?

Сагов Закре: январо хьахьекхад духхьал чура тароваш оарцагIъяьхача а продукце дикал лакхъе низ болаш завод йолга а, дIахо йодача хана йоккхий эргалонаш хургхиларах коллектив тешаш йоагIалга а.

Лоацача хана заводской коллектива вIаштIехьдаьлар дукхача изделей параметраш Госстандарта бокъонашка яха. Масала, айеннай басар деттача СО-12 А яхача бакай дикал, стандарте яххача тайпара эргаяьха тоаьй сверлильни машинкай эггара лоархIамегIа йола шестеренкаши шпинделаши. Испытательни стендаша хьахьокх уж хувцамаш даь изделеш тешаме болх бергболаш хилар. ДIахо, хьалхагIа машинкаш вIашагIъехка оатхалаш фо чуухача пишкаш чу цIиййора. ХIанз из процесс ю вIалла фо чударгдоацача герметически дIакъайлача пишкаш чу. ХIанз яьга «гIоа» тIааллац царна, мукхъяац.

Сборочни цеха начальник **Костоева** Марем:

— Мел Iатkъ госприемка тIахьожам заводо планаш къоачашъяра?

Сагов Закре: дукхал тIехьа юс, дикал котйоал. Цхьан юккъа иштта хургда, вай мо ах-кийчо а яь госприемка дIайолаьча. Январь бетта планах 2130 эзар сома маьха изделеш хьаяь госприемка тIахьожамах чакхъяха декхарийла яр завод. Цох январа хьалхарча 10 дийнахьа 710 эзар сома а йолаш. Цу хьалхарча 10 дийнахьа цаI издели чакхъялийтанзар госприемкас. Цул тIехьагIа кIезиг-дукха хувцадала доладелар гIулакх. ШоллагIча декада 4 дийнахьа 45 эзар сома маьха продукци чакхъяьлар госприемках. Укх бетта еррига а чакхъяьннар дукхха эзараш сомий маьха я. Лоацца аьлча, ха дIа ме йода дукхагIа араювл заводера дикал лакха йола продукци. Дикал ший боарам тIа яьлча айяла йолалургья производственни темпаш а.

Сборочни цеха начальника Костоева Маремас директорга хьаттар:

— Фу дича бакъахьа да оаха? ДIаяхьийта кийчъяь латта электросверлилкай парти дIаэцац тхогара госприемкас — уж чуйолча кIингаш чу цу машинкай паспорташ дахкац, яхаш?

Хьайийцар директорас телефонни трубка:

— Дукха яха, йоI, сихха Грозверча Заболотне цIерагIча типографеца къамаьл дайтал сога.

Цхьа минот ялалехьа хьайийцар трубка:

— 5000 экземпляр долаш да, дIадахьа мара ца дезаш, юхедиса 6000 укх деношка кепатеха доаккхаргда, — яхаш хьахозар трубка чура.

— Грознера кхоана мара хьа мича кхоачаргда уж. Ди-бийса — йоккха юкъ а ма йий. Кхы таро яц-хьогI вай уж сихагIа дIаяхьийтара? — йоахар сагота йолча Марема.

— Параметраш хIама ца эшшаш цаIаш а йолаш кхыча машинкех совдаьнна паспорташ да вайга, цхьа цифра хувца мара ца езаш: ялхнех бархI хьайича даьннад гIулакх, аьлар цхьан снабженцо.

— Президиуме вагIача госприемка председатела соцадир из къамаьл: цхьаккха дича а цу тайпара гIулакх оаха чакхдоалитаргдац, — аьнна.

Заточни станокаш еча участка мастер **Мальсагов** Гирихан:

— Завода керттерча инженерага де хаттар дар са. Маца хадаргболаш ба тха участнера кегар: дIа-юха хьа моттиг мичай цу чу, хьан фу ду мича хов, деррига вIашагIъийна ма дий оаха хьа мел дер?

Завода керттера инженер **Оздоев Рукъман:**

— Хов, шо хала доахнилга. ХIанз дIадолалуш дола аргIанара балха кIира кхыча тайпара долалургда шун участке. Керда организационни а технологически а эргало юкъе яьккхай шун балха. Технологически вIашагI а хетта цхьа зIи хургйолаш вIаштIехьъяьккхай шун къахьегама конвейер.

Машинкаш чуехка кIингаш деча участка бригада бригадир **Торшхоев** Махьмад:

— Оаха кIингаш во ду, яхаш бехкаш доах тхоах потребителешкара рекламаци еча. — Цхьацца оатхал ца тоъаш хул, йоах, оаха хьадьча кIингашкара машинкаш. Тха фу бехк ба? Тхоашка хьаеннача схемах хьаю-кх оаха уж яьшкаш кIингаш.

Керттера инженер:

— Шун бехк болаш хIама дац. Чертеж увттаьчар бехк хиннаб из. Хьажал ер, — аьнна керда кIинг хьахьекхар цо, машинка а къаьстта патрон а чу а елла. Дукхха дIа-хьа бийттар кIинг, тIакIалтIабаьхар. ХIама Iойожанзар цу чура. Хьажал оаш бувцача къаьначунга, — аьнна цо из дIахьа кIалтIабоаккхаше а чуьлла патрон Iоежар. ДIаьхача наькъашка грузчикаша кIингаш дIа-хьа кхувсаш Iолийгай цхьацца оатхалаш. ХIанз деnз дIа Iолегаргъяц. Хьажал миштаб, — аьнна шийга керда кIинг дIабелча гIадвахар мастер.

— Из мо кIингаш мара хьа ма делаш, — аьлар инженера.

— Болх, ритм лаьгI ма еннайий заводе — хов тхона, кхет тхо Госприемко яхачох, — аьлар лотораш деча участка бригада бригадира Султыгова Насапхана. — Алапеш а кIезиг ма лургдий болхлой а производство а лаьгIъяларга хьежжа. Фу аргда аз болхлошка?

Госприемка председатель:

— Юххьанца алапеш а эшалургда, цатешам а юкъе боларгба. Бакъда, цкъа Госприемка наькъа тIа даьлча продукце дикало алапеш а IотIатохаргда, завода сий а айдергда, вай продукци дIанйеча наха а баркал аргда вайна. Хьалхара халонаш эшае хьажа деза вай. Вайна Госприемко хьалхашка оттаь хала урхе цIаьхха оттаьяц. Дукхача шерашка цох фу хул а хьежа, цох доала беркат а дайза юкъеяьккхай из система. 1500 предприяти болх беш я хIанз вай мехка вайгарча хьалашка. Цхьацданахьа аттагIа, шоллагIчахьа хала йолаеннай из процесс. Вайцига хала йолаеннай. Саг бехке вац, вай воаш мара.

— Бакъда из, — аьлар завода директора. — Госприемка наькъа тIа даьннача укх бетта вай хьадаьр миссел хIама хIара бетта хьа а деш вай хьадаьхкадаларе таханара хьалаш дукхха аттагIа хургдар вай. — Болхлочунгара дIаволавенна сога, директорага кхаччалца мел вола саг оарцагIвала веза ха хьатIаэттай вайна. Вай кхел вай бе йоал хIанз. Дукха таронаш я вай коллективе. Уж оарцагIъяха еза.

Иштта дIайолаеннай Назране госприемка. Халоний карташ, вай аьннача тайпара дукха я. Тоъац заводе лакха технически говзал йола кадраш, таъац керда оборудовани. ХIаьта а кердача халача наькъа тIа яьннай из. Из дIабахьа цун низ а хургба. Низкъало йоале а, котйоалаш йоагIа продукце дикал.

Истола гонахьа хинна къамаьл дIаяздар
М. ЗАНГИЕВ,
тха собкор.

Оарц дала!

Бахьан— бехктокхам бицбеннаб

Хьалха дIанхача шерашка лайна халонаш дага а кхоабаш, шоашта дулур дир Сунженски района «Заветы Ильича» колхоза хьайбаш леладераша доахан Iангара дахара кийчо еча хана. Кхоачам хиллал доакъар Iалашдир. Кхыметтел хьун юкъе уллача СомйоагIаче яхача даьгIенех пайда эца карагIдаьлар. Цигара 100 тонн йол яьккхар. Ханнахьа кийчйир хьайбаш чулоаттаду помещенеш. Уж дика йIохйир, механизмаш тоайир.

Цудухьа колхоза хьайбай боахамера гIулакхаш дика леларах шеквацар со укхаза воагIача хана. Цхьабакъда, хьакхаьчача дайнар а хезар а кхыча тайпара хилар. Дукха дувцаргдац аз цунах. Тоъаргья, аьнна хет духхьал цхьа факт йоалайнча а. Дийнахьа хIара кхоабача Iаттагара йоаккха шура 2,6 килограмм(!) мара яц.

Мишта нийсденна хIама да из? Фуд цун бахьан?

Цу хаттарашта лоацца жоп дала хьежача, из укх тайпара хургдар: бехктокхам ца хилари доаркай, скотникий хьашташ кхоачаш ца дари. Хьожаргда вай, из дашха.

ХьалхагIа кийч а даь мара хьайбашта доакъар дала ца доагIилга массанена дика хов. Цо таро лу дукхагIа шура яккха. Цудухъа доакъар кийчдеча цехашка цахаддаш болх байта беза. Амма, из вай лакхе бувцача боахаме даьдац. ХIаьта кхы а нийсагIа аьлча, дIадоладаь хинна дика гIулакх чакхдакха мегадац.

ДIадахача шера колхозе хьалъе йолайир доакъара цех. Цох хьайбаш лелaдерашта боккха кхаъ хиннабар.

— Тхоашта могача бесса новкъостал де хьежар тхо из сихагIа йистеяккхара, — яхаш дувц колхоза шурий ферма учетчика М. Бокова. — Доакъара цех хьалйир. Из болх бе йолаялийтара эшар дукха хIама дацар, электрически мотор дIа а оттабаь хий хьачудиллар мара. Из де декхарийла бар районни производственно-технически объединенера болхлой. Цхьабакъда царга дIакхаьчача гIулакх сецар. Ер дац, вож дац, яхаш бахьанаш а доахаш. Кхыметтел, доаркаши скотникаши оарцагI а баьха, оахощ, фундамент чу а йотташ мотора кIал кIийле а кийчъяьяр. Юхедисар лоадамбоаца хIама дар — юххе хьатIадена хий цехе хьачудиллар. Из ца дарах чIоагIа эшаш йола цех болх дIаболабе йиш йоацаш латт. ДIадийцача саг тешаргвоацаш хIама ма дий ер-м!

Бакълув М. Боков. Миштта лоаттаю цхьан-шин дийнахьа дIатохабелча йистеякха йиш йола цех болх ца байташ! Цхьаболча наха районни производственно-технически объединенера болхлошта, колхоза инженер - механика Галаев Мувсайна бехктокхам бицбеннаь. ТIаккха цар цIераш йовзаш хилча царгара жоп хьадеха мегаций? Из даьдаларе хьоггехьа а болх беш хургъяр доакъара цех. Йолче, шура а тIакхетаргъяр. ТIаккха лехаргдацар «объективни» бахьанаш.

Из да шура кIезига яккхара цхьа бахьан. Бакъда, хьоаха ца дича даргдац цIаькха сага фактор оалачун лоархIам кхета ца бар.

— Кхыча боахамашка болх беча доаркаша шоай хьалех лаьца, е шоай хьашташ кхоачаш мишта ду хьадийцача царех хьог тхо, — яхаш летгъар сога ткъо шу совгIа укх ферме къахьегаш хьайоагIа доярка. Педиева Фадиман. — Кхыча дунен тIара нах санна, тхо цхьанне теркалдеш дац. ТIеххьарча цхьан-шин шера цкъа мара енаяц тханцига концерт дахьаш районера художественни самодеятельность. Нагахьа мара гучаялац автолавка. Еча а цунах хьабоалаш пайда бац. ХIана аьлча, хьаэца мегаргдола товар хилац. Дукхаза заявкаш тийннай оаха дикагIдола чай, даьтта е кхыйола юртарча тика тIа ца хула кхачан продукташ яйтар дехаш. Амма цIаккха а кхоачаш-м яьяц уж.

Къаьнача доаркас дувцар бакъдеш, кIезиг-дукха яь а шоай терко ца ярах раьза боацаш дар Точиева Любас, Дзангиева Маккас, Мержоева Дибихана, Педиева Лейлас, кхыбараша даь къамаьл. Доаркай салаIа, шоашта цIагIа эша хIама эца безам хилар кхетадеш да. Кхетадеш дац цу деша района культучреждений, райпо, колхоза кулгалхой сагота ца хилар, шоашта тIадилла гIулакх талмастта цар леладар. Ха ца къовсаш, халонех бIу ца къожабеш къахьегача доаркай, скотникий хьашташ кхоачашделга цар керттера декхар ма дий.

Х. ШАДИЕВ.

ЭСТОНСКИ ССР. Эстонски ССР АН кибернетика Института вычислительни техника специальни конструкторски бюро къонача инженерий йоккхача группана «ЮКУ» яха микроЭВМ ярах республика комсомола превеш елар.

Юку яха Эстоне яьржа берий цIи (Юхан яха цIи боча йоаккхаш хьахиннай из) геттара дика йоагIаш я эстонски къонача инженераша-специалисташеи программисташеи хьалха хьаяьча машина. Цар машин хьаяьй школе дешадагIача бераштa информатикаи программированеи лардаш Iомаяра. «Юкух» технически яздаьр, цун говзалаш ювца проспекташ йийшача кибернетика ца йовзача моллагIчо а тIехь кхетадергда коллективана цхьалхане йолен бокъонца универсальнии машин хьае карагIдаьнналга. Из хьаяьй Даймехка промышленносто арахецача элементай кIийлен тIа.

Праге хиннача «Зенит-86» яхача , къонабарий Iилма-технически творчества дунен халкъашта юкъерча выставке «ЮКУ» яха машин могайир дунен халкъаша, дото медаль а елар. Бакъда эггара доккхагIдола совгIат хургда республика хIара школе йола микроЭВМ яха машинаш йола классаш хьахилча.

СУРТА ТIА: «ЮКУ» микроЭВМ хьаьрий группа.

Т. ВОЛМЕРА сурт.
ТАСС фотохроника.

КЕРДАЧА ХЬАЛАШКА ЙОАЛАШ Я

Укх деношка Карабулакски химически реагентий заводе хилар партийно-боахама актив. Цига йийцар предприяте коллективо дIадахача шера баьча балха итогаши шийтталагIча пятилетка шоллагIча шера хьалхашка латта декхараши. Соахка даьха производственни толамаш дика да. Паччахьалкхен планагIа лаьрхIачул дукхагIа арахийцар 88 эзар сома маьха товарни продукци. Из еррига а маьхальяьккхар оттадаьча договорни декхарашка хьежжа. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 1,8 процент тIехкхоачашйир.

Укх шера хьалхашка латта декхараш кхы а доккхагIег бехктокхамегIен да. Товарни продукци укх шера дегIайоалае еза 13,7 процент, паччахьалкхенна бе беза пайда 1363 эзар сом ба. Керда цех болх бе йолаялийтара чотагIа укх шера планал совгIа арахецаргья 5 эзар тонн совгIа химически реагенташ.

Укх шера доал дара кердача хьалашка а яьнна, болх бе йолалуш я завода коллектив. Организационни структура эргаяьккха тоаяра тIадерзадаь балхаш даьд укхаза хIанзле. Цо вIаштIехьдоалийтаргда кхычахьа балха ваха йиш йолаш 57 болхло мукъавалийта. ХIаьта къахьегама овсарле лакхлургья 17—18 процент.

А. СИНЧИНОВ.

ЭРГАЛОНАШ ЕЛГА СИХДАРА

ДЕЗАЛИЙ ЗВЕНОШ

— Коллективни подряда цхьа форма я дезалий подряд. — йоах «Курчалойский» совхоза директора А. Алавдинова. — Общественни средстваш а йолаш, бухсоццаш хьахинначох алапи а эцаш къахьег наха. Духхьал гаргарча нахахй дезалехи звено латташ хиларах мара кхы тайпа къоастам болаш яц из. ХIаьта цар дикагIа аьттув боал шоашта юкъе нийслу проблемаш къестае, барт тайна болх бе. Къахьегама овсарле къаьстта лакхагIа а хул дезалий подряда болх беш барий. Даьнен наннеи новкъостал деш хул бераш. ЗIамига болча денз къахьега Iомалу уж а. Кхыча бесса аьлча, хьахул бизза нах.

Цу совхозе коллективни подряд юкъейоалаяьй диъ шу хьалха, эксперимент еш эггара хьалха цхьайола кхаш леладу бригадаш яьхар цу формагIа къахьега. Цар балха опыто хьахьекхар из пайдане хIама долга. ТIаккха коллективни подряд юкъейоалайир кхаш леладеча ерригача бригадаша. ТIаккха шозза лакхбелар ялата культурай хьувкъам. ЦхьайттталагIча пятилетка тIеххьарча шин шера дика хьувкъаярах таро хилар хьалхарча кхаь шера шекара свеклаш дIа ца луш тIадиса хинна декхар дIадаккха.

Кхаш леладераша даьха толамаш шоашта бIаргадайча, коллективни подрядагIа къахьега раьза хилар хьайбаш леладераш а.

Совхоза кулгалхой раьза хиланзар цар аьннача хана из юкъейоалае. ХIана аьлча, фермашка дукха доахан дар туберкулези бруцеллези долаш. Цудухьа продукци алсамйоаккхилгах дувца дезаш а дацар. Цо наьха тешам боабергбар.

Хьайбай фермашка коллективни подряд юкъейоалае лаьрхIар доахана Iулаш тоадаьчул тIехьагIа. Къаденнараши цамогаш дараши юкъера дIадаьхар, цар когаметта 1984—85 шерашка Белорусера доаладир дикача фух дола шинараш.

Цул тIехьагIа хьайбай фермашка а юкъейоалайир коллективни подряд. ТIаккха доккхий толамаш даха болалу хьайбаш леладераш а. Масала, дIадахача шера планагIа йохка йоагIар 825 тонн йолаш, паччахьалкхенна 900 тонн шура дIаеннай фермай коллективаша. ХIаьта дулх дехкад 110 тонн, планагIа дIадала доагIар 85 тонн долаш.

ШийтталагIча пятилетка шоллагIча шера кхы а беркатегIа къахьега лерхIаш ба совхоза хьайбаш леладераш. Цар декхар тIанийцад паччахьалкхенна дулхи шурен дIаялара шин шера планаш Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача дийнахьа кхоачашъе хIаьта карарча шерара яраш ханал кхо бутт хьалха — 1 октябрь хьатIаотташ.

Декхараш толаме кхоачашде йиш хулийт дезалий подряд юкъейоалаяро. Масала, дулха лаьрхIа хьайбаш кхоабаргдолча кхаь дезалца договор оттадаьд совхозо.

— Укх шера дояркашта юкъе а дезалий подряд вIаштIехьдаккха лерхI оаха, — йоах совхоза директора.

Уж эргалонаш ялехьа фермаша дIатийнна шура кхоалагIча сортагIа е вIалла сортагIа йоацаш а хиннаяле, дIадахача шера ехкачох 97 процент яр цхьоалагIча сортагIа хиннай. Нагахьа санна цхьайтталагIча пятилетка шера хIара бIаь Iатта тIехьара 70—75 Iаса хьакъестадаь хиннадале, соахка 90 Iаса хьакъоастадаьд.

Шоай Iулаш тоадара хIанзчул тIехьагIа шоай Iаьсех шинараш хьалхеде йиш йолаш я совхоз. Дукха мах а телаш кхычахьара кйде дезаргдац уж. 1987 шера 1 январь хьатIаотташ 430 етт бар фермашка. Карара шу чакхдалалехьа уж 500 хилийта лерхIаш ба совхоза болхлой. Из дерригa беркат даьннад бригадни подрядагIа болх вIаштIехьбаккхарах.

Фермашка партийни группаш вIашагIъехкай парткомо. Цар а шоай низ дIакхоачар ду производства эффективность лакхъяра.

Керда формаш юкъехувл профкомо а. Нагахьа санна социалистически яхьа итогех хьалхара моттигаш яьхача кхаь доярка на премеш телаш хиннаяле, хIаьта вожаш планаш кхоачашъяьяле а белгал ца боахаш буташ хиннабале, хIанз яхьа условеш кхоачашъяь цхьаккха доярка йнтац премн ца луш. Шура дукхагIа яккхарга хьежжа хул из.

И. АСЛАХАНОВ,
Шалински района «Знамя коммунизма» яхача газета корреспондент.

ГIулакх мишта ду шоана?

ХУВЦАЛУШ ХIАМА ДАЦ

Почто Iалаьмате во болх бу. Наха яздаь газеташ, журналаш, царга даьхка письмош, яйта телеграммаш ханнахьа дIакхахьац. Цунах лаьца республика дуккхача районашкарча наха редакце язду, хьабаьхке леткъ.

Галашка вахача пенсионера Татиев Исапа Ахьмада язду:

—Цхьа шу дIадахийтадац аз «Сердало» яз ца деш. Бакъда, ханнахьа хьакхаьац сона изи кхыдола аз яздаь газеташи, журналаши. КIира е шин кIира гулдий дахь. Цхьайолча хана вIалла а дахьац.

ХIанз нах массанахьа оарцагIбаьнна лел, шоай болх тоабара керда таронаш лехаш. ХIаьта почта болхлоша во кхоачашду уж шоай декхараш.

— Со хьехархо я. —йоах цу юрта яхача Хашиева Аьсета.— Аз а яздаьд «Сердало». Хьанна деза кIира, ши кIира даьнначул тIехьагIа кхухьаш дола из газет? Тха безам ба цу тIара керда дар ханнахьа деша. республикера керда хоамаш малагIаш да ха Цул совгIа. «Сердало» дешаш сай бераштa гIалгIай мотт а Iомабу. Аз дех эйса яздаь «Сердало» ханнахьа сайна хьакхаьхьар.

Из дехар да Наьсарен районерча Наьсар-Керте бахача ПлиевгIар, БузуртановгIар, кхычар а деш дар. Цар а йоах, оаха яздаь «Сердало», кхыдола газеташ ханнахьа хьакхаьа е уж оаха яздаь тха ахча юхада.

— Со цхьоалагIча классашка бераш т а хьехаш я. —йоах Наьсар-Кертерча № 1 йолча юкъерча школе болх беш йолча Газгиреева Iашата. — «Сердало» берашца цхьана деш оах, наьна мотт шаьрбу. ХIаьта из болх уж газеташ тхона ханнахьа хьа ца кхахьарах хеттача бесса дIабахьа йиш яц са а тха кхыча хьехархой а. Iалаьмате во болх бу почто. Маца тоалургда из гIулакх?

—Оаха а нийду газеташи журналаши, —йоах Наьсар-Кертерча хьайбаш леладеш йолча комплекса заведующи волча Лолохоев Iасолтас Тхоаш дIа а даха хьа ца еча цкъаь-цкъа ханнахьа почта хьаенаяц тхона. Во болх бу аьнна цхьа начальник дIа а ма ваьккхавар тха, бакъда, болх тоалуш бац.

Иштта во болх бу Грознерча бувзамхоша а. Нах леткъ массанахьа, почто болх тоабара дехаш каьхаташ язду. Масала:

«Газеташи журналаши ханнахьа хьа ца кхухьаш соахка Iайша халои балеи-м аз бувца а бувцац. — йоах Нохч-ГIалгIай АССР горговле министерства шофера, коммуниста В. Неткачева. Аз яздаьд «Правда»» газет. Керда шу хьахилча гIоне цхьа номер енаяц сона. Масала, соахка почтана обработка ен корреспонденци дIа-хьа кхахьеи керда центр хьайийллача гIоне биззача кхаь бетта кхахьанзар сона газеташ».

Телефон а йийттай, керда шу хьахилча гIоне хIанз се кхозлагIа а йоагIа со укх центре, маца хьакхухьаргда сона аз хьаяздаь журналаш, газеташ? — яхаш леткъаш я пенсионерка К. Монахова. — Аз яздаь массехк газети, журнали денадац сона. Укхаза аха, акхарга леткъа ха а могашал а я са? Аз дех сай подписка дIаяккхари сай ахча юхадалари».

ХIанз санна мара газеташи журналаши хьа ца кхухье, уж яздеш дIадеННа ахча хьадоаккхаргда, яхаш бар Грозне баха М. Матвеева Г. Ларнонов, СССР 50 шу дизара цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача завода аппаратчик П. Буковцев, госагропрома инженер Н. Кудинов, «Красный молот» завода сталевар Астамирав Iабдул-Межид, А. Акопов, иштта итташ а итташ а кхыбараш

Наха яздер а дувцар а бакъдий хьажа почтамта вода со.

Керда хьалъяьча центре дIачувоаллача аьтта оагIорахьа Iоттадаь истолаш латт. Iалаьмате чIоагIа дефицитни хIама йохкача а хургьяц цига миссел йоккха очередь. Почтас во болх бу аьнна латкъа баьхка цах ба уж. Цкъаза Iалаьмате чIоагIа гIар-тата айлу. Царга ладувгIаш а цар дувцар дIаяздеш а мехкарий багIа истолашта гонахьа. Маца кхоачалургба шун оапаш, шуга телефонаш етта кIордаьдаь хIанз массехказа укхаза ма доагIий тхо яхаш царга Iокадаш бар Оникова Анна Викторовна. Ильина Маргарита Ивановна, Шевченко Анна Андреевна, Терентьева Галина Александровна. Из списоц-м хьашт мел-д йIаьхъе йиш йолаш я.

— Вай бувзамхоша болх мишта бу со кхеташ яц, — йоах Ермакович Зинаида Матвеевнас (Сунженская 163) — укх шера аз яздаьд ши газет. «Труд» цкъаь цкъа денадац сона.

—Массарел хозагIа да ер, — аьле ший тIормига чура хьа а баьккха хьахьокх цо город Тихвине вахача вошас шийга дайта хиннача письмон бот.

Цу тIа латт «станица яц», аьнна Зинаида Матвеевнайга вошас Грозне дайта письмо Тихвине йохадохьийташ Грознерча почтальонаша даь йоазув да из. адрес дIа а доадаь, «станица яц» аьнна тIаяздаьр (почтови отделени № 39).

Бахача нахага йоагIа корреспонденци чутувсара улицашка дIаоттаяь яьшкаш латт хIанз. ХIаране ши-ший номер а йолаш. Бакъда, цига боаллар бокъонца бола кегар ба: цхьаннега доагIа письмо, газеташ, журналаш кхычун яьшка чу товс. Из бахьан долаш лоалахошта юкъе цатоамаш дувл. Из ишта хилар бакъду Ломоносов Дмитрий Лукъяновича, Ларнонов Георгий Яковлевича, Тельминов Сергей Сергеевича, дуккхача кхыбараша.

— Из гIурт болабеннаб керда центр хьайийллача гIоне, — йоах шоллагIча группа инвалида Жуков Иван Моисеевича (пр. Орджоникидзе. 60, кв. 41). — Со ца водаш, со ца латкъаш, ца яздеш моттиг йисаяц. Къавеннача дийнахьа согара хьал долча сага эшаш хIама дий из? Тика тIа продавецо 15 кепига эцархо Iехавича цунна сул ю. Оаха ахча дIа а денна, тхоашта деша аьнна хьаяздаь газеташ, журналаш, бовзача-безача наха дайта письмош, телеграммаш хьа ца кхухьача бувзамхоша тхона деш дола зе хьан токхаргда? Цу гIулакхо уж бехке хьан узаргба? Соахка май бетта вахар со почтамта начальник волча почта кхахьац аьнна. СагIа луш санна, доагIача журналех шинъ хьа а тесса, дерригa тоалургда, аьнна дIавахийтар со. Цул тIехьагIа кхы газеташ е журналаш а данзар сона.

Дувцарах, леткъарах, телефон еттарах хIама э ца хинна, халкъа тIахьожама городской комитете вахар. Цигара почтамта начальник волча хьожавир.

— ХIа, хьо ва из леткъаш лелар. — аьнна, Iехаде, бера луш йола хIама санна, юха а ши журнал а денна дерригa тоалургда, аьнна араваьккхар. ХIанз бувзама цхьанна болхлочо тIаэцац со...

Наурская яхача, улица тIа дагIача № 20 йолча цIагIа яхача Каньшева Раиса Николаевнас дувц:

—Цхьа цIей дIадодац сога 30-40 открытка, письмо ца доагIаш. ХIаьта дахача шера хинна Сийлахь-боккхача Октябра 69 шу дузен укх шера Керда шу хьахиннен цIейш долча хана цхьа открытка е письмо кхаьчадац сога. ХIаьта цу наха уж каьхаташ сайга яздаьлга сона хов. Масала, са цIенна шиъ цIа мара юкъе доацаш яха са цхьа неш. Аз цунга декабре дахьийта открытка хIанз а дIакхаьчадац цунга.

Бувзамхоша болх мишта бу хьажар духьа аз сайга декабре яздаь городской почтамте чутесса письмо хIанз а хьакхачанза да.

Хьадаьхка письмош дIахьа къоастадеча цехе чувахар со почтамта начальника заместителаца Голод Зоя Михайловнацеи бувзама республикански производственно-техническн управлене нанальника заместителца Столповских Геннадий Алексеевичацеи. Со цига ца вига гIерташ шоашта могар дир цар.

Из тамаш, а хиннаяцар! Унзара сурт дар тхона дайнар: письмоех, открыткех дизза Iодехкан ураоттадаьи, латташ да каьхата галеш. Цул совгIа, истолаш, кораш, гIандаш дизза дадар уж. Iаяха сагота боацаш, письмош дIа-хьа къестадеш ягIа массехк кхалсаг. Хьаэц аз царех цхьадараш, масала, са бе кхоач Грозне бахача Н. Н., Е. Н. ЛавскигIарга Грозне вахача К. А. Рошупкос 28 декабре дахьийта письмо. Адресатага дIа ца кхоачаш хIанз а почтамте улл из. Цига да Халухаева Лидайга салтечо яздаь 18 декабре чукхесса письмо. Грозне хьакхаьчад из 25 декабре, бакъда. Лидайга из каьхат хIанз а дIакхаьчадац. Иштта адресаташка дIа ца кхоачаш дада Агароняи Сергейга Азербайджанера, ТангиевгIарга Кемеровски областера. а, ДзейговгIарга, Петросянага, кхычарга дайта дуккха каьхаташ.

Уж каьхаташ хьадайтача а уж хьэца дезача наьха а адресаш да цар тIа. хIаьта а царех цхьадараш адресаш нийса яздаь доацандаь дада яхаш, со Iехаве гIерташ яр Голод Зоя Михайловна а центра кхыбола болхлой а. Бакъда, царех цхьаннена дага-м дацар. из шоай гIалат долга кхетадеи болх тоабергба оаха алеи.

Грознерча бувзамхой уж киловзалаш чакх маца яргъяхьогI, яхаш хетт наха. Малав царна жоп лургдар?

Б. АБАДИЕВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

АПН репортаж

ХIара афганца декхар

Мехка общественносто мога а еш тIанийцай «Афганистанера къамаш барта дигарах» йола ДРА Революционни совета деклараци. Цо оттадаьр — тIом соцабир, наьха цIий Iо ца мехкадайтар, хьалха леладаьча политически гIулакхашта тIа ца кхер, дерригача къамашта амнисти яр — из чIоагIа айдаь дувц министерствашка, предприятешка, дешара заведенешка, хIаьта цхьайолча хана улицашка а тIехьа.

Столични дукха нах лелача Шари—нау района цхьан уличии перекрестке цхьа сцена зийра аз: лакхача зIамигача сага юхе 10—15 саг гулвеннав. Цо царна торжественно деклараци ешар. Цу группана дIатIавахар со а. Царех цхьанне а теркал винзар со—наха теркам тIабахийта ладувгIар, могадеш оалача дешашца зIамига саг юкъагIа а воахаш. Деклараци йийша яьлча са таро хилар чубаха фусам йоацача афганцашца къамаьл де, мехка барти машари юхаметтаоттабара хьакъехьа шоай правительства лаьцача наькъагIа цар малагIа уйла я ха.

Ходайнур Салам, Шари — нау районерча йоккха йоацача тика да:

— ТIом латта дукха хIама ца эшаш бархI шу да. Из практически хIаранега кхаьчаб. Са дезала а хоабеннаб из: Кандагара юхе тIом беш са воша вийра. Кундуз яхача провинце контрреволюционни бандашца латача хана хала чов ярах воIах инвалид вир. ТIом торговлена а Iаткъар—укх шерашка практически дерригa товарий маьхаш геттара лакхделар. Ховш да купецашта тIом ца безалга. Цхьаннена а безац из. Нагахьа санна тха мехка массане дукха хана денз сатийса машар отте, цунах берригаш а толаш хургба. ЧIоагIа ловра, сона а из цхьалха бакъдар хIанз герз бе а делла революционни Iаьдала, шоай халкъа духьала тIом бечар кхетадар. ХIанз цу деша массане а кер тохаболийт.

Абдул Хамид, ахархо: — Кабуле со хьавера Тахар яхача провинцера. Хьамсарча кишлаке ваха чIогIа хала дар. Цун каст-каста йоккхача топашца дов дора. Из бера бе ювлар, цудухьа дехкани лаьттан-хин реформагIа деннача лаьтта тIа болх бе практически цхьаккха таро яцар. Кабуле массазара балха отта хIанз а вIаштIехьдаьннадац — хIанз юкъ юкъе беча балхах даьккхача ахчах вах со. Нагахьа санна машар меттаоттабе вIаштIехьдоале сай кишлаке цIагIоргва. Со теш, тIемо шоай цIеноех баьхача эзараш болча наха а из дергхиларах. ХIанз лоамашка лечкъаш лелачар а из уйла хиларах а теш со. Царна юкъе беш хинна болх бицбенна, нах боабе а хIамаш лечкъае а Iомабеннараш бале а. Ховш да машар оттабе хала хургдолга, бакъда дукхагIболча афганцаша из оттар а ловш даьлагара гIо дехаш ламаш ду.

Гулям Мохаммад, болхло: — Со шин шера эскаре гIулакх деш хиннав. Дуккхача тIема операцешка дакъа лаьцад. ХIаьта дувцарах а доацаш хов сона, тIом яхилга фуд. Йохаяь кишлакаш, лелхийта маьждигаш, фабрикаш бIаргаяйнай, дуккхача тIема новкъостех ваьннав. Бакъда, эскаре гIулакх даь ваьнначул тIехьагIа а автоматацара ца къасташ революци лораяра отряда член хилар сох. ТIемо мискача наха ираз а рузкъа а лац, цудухьа ма хулла сихагIа машар оттар из массанена дикагIа да. Цудухьа аз чIоагIа мога а беш хьаллоац Афганистана Халкъа-демократически партеи революционни правительстван къамаш барта дигара никъ, хIана аьлча, цунца массаболча афганашта дагалаттар кхоачаш хул.

ДРА улемеи духовенстве лакхерча совета здане со цхьан уйланца вахар — Саид Мухаммед Шахаца вIашагIкхета. **Дийша теолог вола, из массехк шера «харакати ислами» яхача контрреволюционни группировка кулгалхой член хиннав.** ХIаьта дукха ха йоацаш из халкъа Iаьдалгахьа ваьлар.

Са аьттув баьлар: Саид Мухаммед Шах сона совета коа бIаргавайра. Из моллай йоккхача группаца къамаьл деш вар. Со бIаргавайча ший къамаьлах а ваьнна фу эшаш венавар хьо аьнна хьаьттар цо. «Са хьога цхьа хаттар да, хьамсара Саид Мухаммед Шах, са безам бар «Афганистана къамаш барта дигарах» йолча ДРА революционни совета декларацех хьона фу хет ха. — 8 шу гарг-га йолча хана тха мохк хIалакбеш, вежарий вIаший боабеш бола тIом соцабе гIортар афгански Iаьдалий дог-цIена уйла йола гIулакх лоархI аз. Аз деклараци мога а ю, иштта со теша а теш афгански революцена духьала тIом беча «харакате исламерен» кхыча организацешкарен сай хинна коллегаш хьаькъала оазага ладувгIарг а машари барти меттаоттабара мехка правительствас деча гIулакхашта уж хьакхетарг а хилар. Фордал дехьара лостам луча цу тIемах зулам мара ца доалаш хиларах а со се тийшав. Иштта сона хов оппозиционни группировкай членаш, къаьстта мугIарера «муджахиддинаш» цу тIемах зулам мара пайда ца боалача уйлан тIа кхувлилга. Са денал хилар сай лоIамагIа герз Iодилла. Хетачох хIанз къаман юкъара амнисти хьакхайкаяьчеи, хьалха леладаьча политически гIулакхашта тIа ца кхера гаранти енначеи хана аз даьр дергда цхьанца бахьанех оппозице стане нийсбеннача дуккхачар. Тхо тхоай цIагIа машар меттаоттабе дезаш да. Из ший даьхе езача хIара афганца декхар да, Хьалха хинна цатоамаш юкъера дIа а даьха, духхьал ший сина лeладеш дола гIулакхаш дицдалийта деза къаман барт бир бахьан долаш».

Са цу дийнахьа дуккхача афганцашца къамаьл де вIаштIехьдаьлар. ХIаьта царех хIаравар шоай лаьтта машар юхаметтаоттабар ловш вар.

Борис ГАН,
АПН соб. корр.

Кабул.

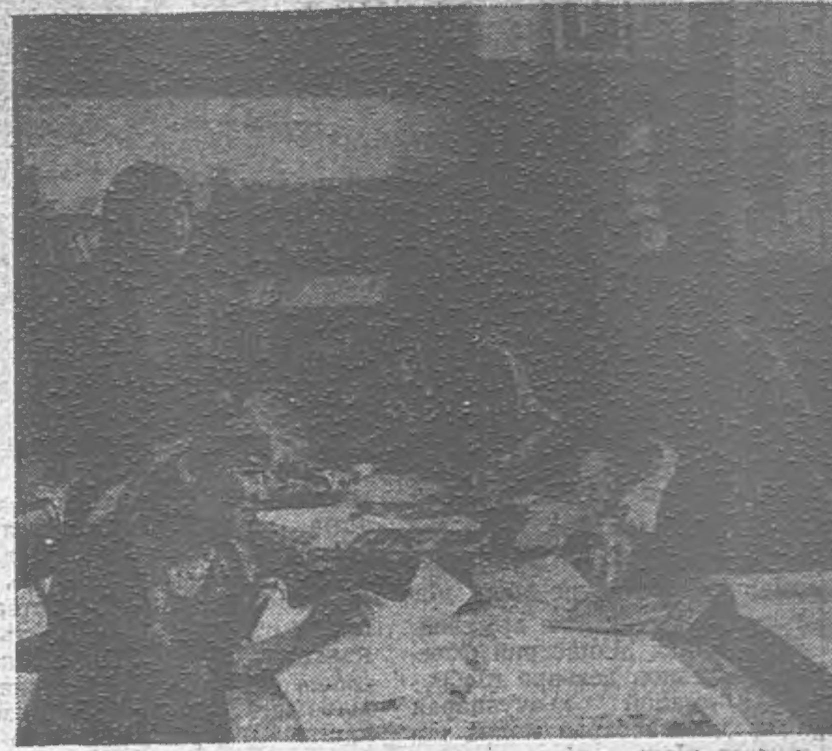

Къам барта дигара тIаерзаяь йола Афганистана Халкъа-демократически парте ЦК чрезвычайни пленума решенеш цхьа барт а болаш хьаллоац афгански къахьегамхоша. Мехка кулгалхоша цу хьакъехьа лаьца никъ могабеши хьаллоацаши дувц болхлошеи ахархошеи, нагирхошеи торговцашеи, интеллигенцеи духовенстваи. Дукха Iазап эзача афгански лаьтта машар оттабарах вахаре хиланза даргдоаца хIама лерхI дуккхача наха.

СУРТА ТIА: Мазари-Шарифера кхалнаьха цхьан лицее политинформаци еш я Бахман (аьттехьараяр).

Г. НАДЕЖДИНА сурт, ТАСС фотохроника.

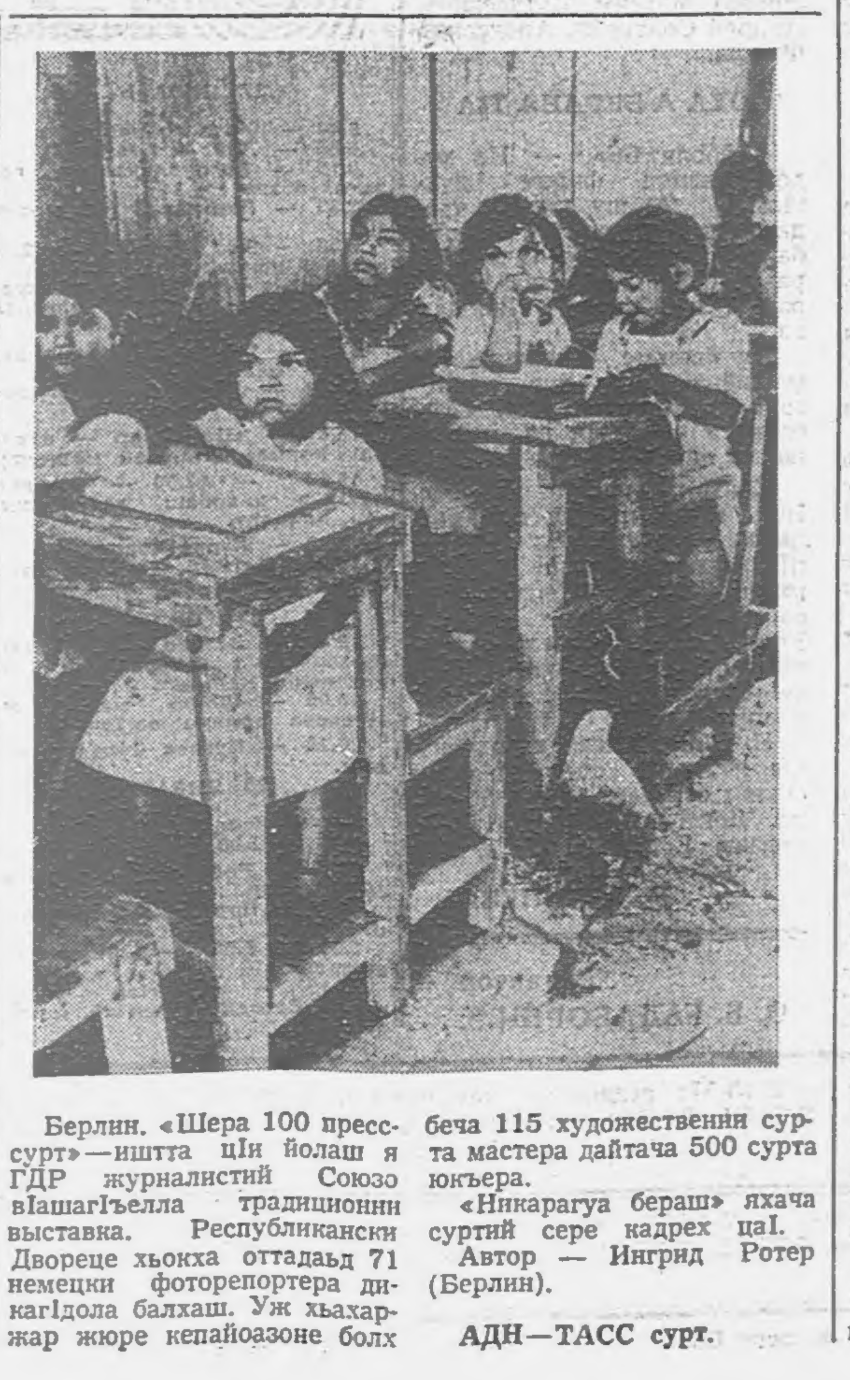

Берлин. «Шера 100 пресс-сурт»—иштта цIи йолаш я ГДР журналистий Союзо вIашагIъелла традиционни выставка. Республикански Двореце хьокха оттадаьд 71 немецки фоторепортера дикагIдола балхаш. Уж хьахаржар жюре кепайоазоне болх беча 115 художественни сурта мастера дайтача 500 сурта юкъера.

«Никарагуа бераш» яхача суртий сере кадрех цаI.

Автор — Ингрид Ротер (Берлин).

АДН—ТАСС сурт.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

СОВЕТСКИ МАШАРА ИНИЦИАТИВА КХОАЧАШЪЕ

Герзаш дIадахара хьакъехьара СССР боккхача боараме предложенеш беркате гIишлон материал я, цунах гарггарча итт шера массанена лаьрхIа тешшамеча кхерамзлеи чIоагIа здани хьалъе таро хила а мегаш. Аргентина, Греце, Инде, Мексика, Швеце, Танзане, лидерашка КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева яхьийтача послане тIа доаладаь уж дешаш. Малхбузехьарча дуккхача обозревателашта хетачох, дерригача достамегIа герзаш Iоаделга дIадаккхара даькъерча СССР реалистичесгиин майреи йолча политика чулоацам ма барра хьахьокхаш да.

Герзаш дIадахара советски программа, белгалдаьккхад Вьетнама Социалистически Республика машар лорабара комитета председатела Фан Ань, ядерни кхерам дIабаккхара тIехьа мел долча дерригача низий байракх а хинна дIаэттай. Австралийски континентера отклик укх тайпара я: «Дунен халкъашта юкъе цхьана гIулакхаш леладараи герзаш дIадахараи тIехьарча кампане» секретара Николас Эббе аьннад Карберре къамаьл деш, герзаш дIадахара даькъера советски план, ядерни державаша моллагIча хана а увттаяьрашта юхе эггара реалистичнегIа йолаш юс.

Цунца цхьана дуккхача общественнии политическии деятелаша теркам тIабохийт официальни Вашинг т о н а оагIонгахьара хьалха а санна «шийлача тIема» мух хьекхаш хилара .Рейгановски администраци вIалла а ладувгIа ловш яц Советски Союза машара инициативех США дIакхетилга хьадехаш йолча дунен халкъашта юкъерча сообщества мненега. Шоай позици мела йолга кхета а деш американски пропагандисташ тIеххьарча хана советски предложенеш хьоа па е гIерташ. шоай нахах къайлаяхьа гIерташ хул. Цхьа бахьан доацаш дацар, масса хана бакъдар дувц ше яхаш кхайкадеш йолча США «паргIатача пресса» «Делийски шестерка» лидерашка советски кулгалхочо яхьийта послани хьоа ца еш йитар а. Цунца дувзаденна «ядерни герз дIадаккхара тIехьара культура деятелаш» яхача американски общественни организаце кулгалхочо Барбара Копита ма аллара, Советски Союзо моллагIча ядерни лелхамашта ший цхьан оагIорахьара оттаяьча мораторена жоп а луш КIайча цIено миллиардаш доллараш дIаухийт «седкъашкарча тIемий» программа кхоачашъяра.

Ядерни тохкамаш совцадара перспектива вIалла лоалуш яц США тIема - промышленни комплекс, хIана аьлча Пентагон хIанз сихъяь космоса милитаризаци яра планаш чакхъяха гIерташ йоландаь. Соахка декабрь юкъенхаьчача хана хилар лаьрххIа совещани. Цига дийцар «седкъашкарча тIемий» программа сихха тохкамий стадегара практически разработкай фазага яккхара планаш.

ХIанз дика уйлаш йола нах, белгалдаьккхад машареи солидарностеи Ерригиндийски организаце заявлене тIа. лоархIаме советски инициативаш кхоачашъяра новкъостал де шоаш кийча хилар юха а бакъде дезаш ба. Вай хана хьалха цIаккха а ца хиннача тайпара СССР машара программа хьаллацара общественни мнени оарцагIйоаккхача низаш хьннарегIа айде деза,

МАШАРА МИССЕ ИТОГАШ

«Дипломатически наступлени» я аьннад «Баррикада» яхача никарагуански газето контадорски группай хьаллацара группай бархI паччахьалкхен кхыча мехкашцарча гIулакхий министраши, хIаьта иштта ООН а Американски паччахьалкхений организаце а генеральни секретараши дIадахача кIирагIа Центральни Америка мехкашка баха леларах. Машара мисси санна бовзаш, бола цар баь никъ, из бахьан долаш даьча гIулакхашка хьежача наступлени санна лархIа боагIа: Центральни Америке машара наькъаца политически хьал тоадара процесс йохае гIертача ВIашагIкхийттача Штаташта латиноамериканскии дунен халкъашта юкъерчеи сообщества еш йола наступлени санна.

Машара миссена юкъе хиннаб Мексике денз Аргентине кхаччалца йолча Латински Америка викалаш: латиноамерикански мехкаш чIоагIа сагота да Вашингтоно искусственно хьал а лоацаш континента юккъе кхоркам лоаттабеш, низаш деш, мехкаш довхаш хилара. Цига баьча наькъаца чакхдаккха лерхIаш хиннар да контадорски процессана керда импульс лулга, вешта аьлча дIа-юха леладер кхетадареи машареи наькъаш лахар, Никарагуана тIаэтта агресси яра кхерам юхатохар, американски ахчо хьалхьееш йола контрас юхатохар, Белгалде доагIа, цу гIулакхашта раьза долаш антиникарагуански провокационни кегара Вашингтоно юкъееза мехкаш а хилар. Иштта, Гондурасе машара мисси хьаллоацаш хилар демонстрацеш. Цига дакъалоацаш хиннараша цIогIарч детташ хиннад: «США-и контраси — Гондурасера арадовла!». «Тхона эшаш бац Никарагуацара тIом!».

Из никъ беча хана юха а бакъ а йир кхета а йир лергIа машара политически наькъаца гIулакхаш тоаде ловш йолча Никарагуа позици. Цо хIанз а оттаяьй дуккха конструктивни предложенеш — «машара акта» проектана гонахьара переговораш юха дIайолаяр санна шин оагIорахьара никарагуано-американски переговораш дIайолаяр а. Хьахьекхар иштта суверенни паччахьалкхений чурча гIулакхашта юкъе ца гIертара, шоай устройства а дегIаахара никъ а паргIатта хьахаржара йола цар бокъо ёзаш хилара хьале Центральни Америкера машар юхаметтаоттабе могаргдолгах бIубенна йолча Советски Союза позици кхетаеш хилар а.

Цу цхьан ханна кхы а къаьггагIа хьагучаьлар контодорски процессана ВIашагIкхийттача Штаташа увттаю духьаленаш. Цар бевам бар цунах пайда а эцаш, Гондурасе, Сальвадоре, Коста-Рика гIолла шоай гIулакхаш а леладеш, Никарагуана кхы тайпа устройство качйолла, вешта аьлча Вашингтона хьашт долаш яр.

Иштта, Центральни Американа гонахьара хьал хIанз а чоалхане долаш дус. ХIаьта а миссех пайда баьннаб: регионе машара никъ лахара тIаерзаяь США-с совцаяь хинна дуккха переговораш, дIа-юха хинна къамаьлаш, дискуссеш юхадIайолаяьй.

ВАЛЮТНИ ПРОБЛЕМАЙ МАЗА

Укх деношка капиталистически дунен валютни биржана хорш кхийттай. Керттерча капиталистически валюташка диллача американски доллара курс лохъеннай тIеххьарча итт шера хинначун рекордни боарамга кхоачаш, хIаьта японски иенага диллача — тIом дIабаьнначул тIехьагIа дIаяхача ерригача хана эггара дохагIа хиннача боарамга кхоачаш. ЕЭС цхьадолча мехкаша сихха лакхъяьй шоай валютай курс. Доллар «паргIатта дохдала» доладеннад, шоай валюташта беш бола Iоткъам мелбара американски валюта дIаэцара 10 миллиард совгIа доллар дIадахийта Японеи Малхбузен Европаи центральни банкаш юкъе гIерташ хинна яле а.

ХIанз кхийттача хоршо — чIоагIа тешал ду капиталистически дунен валютно-финансови система кризис чIоагIъяларан экономика чIоагIа ца хиларан. Доллара курс лохъяларо хьахьокх США хьаIовш латтача халоний — бюджетеи торгови балансаи Iалаьмате йоккхийча дефицитий, мохк экономически дегIабоагIилга лаьгIдаларо беча IоткъамагIа тIехь-тIехьагIа цунах бола тешам бовш хилар БIарчча хьанйцача капиталистически мехкий экономически итогаш а соахка сел дог деладеш хиннаяц.

Уж бахьанаш хинна ца Iеш хIанзарча «валютни хоршо» къайладоах партнерий чотагIа ший экономически халонаш дIаяха гIерташ США хилар а. Керттера капиталистически валюта хиларах тарра доллара хьало, шеко а йоацаш, таро лу кхыча капиталистически мехкашта шоай лоIам хьалхабаха. США доазонел арахьа обороте леладеш да ши триллион совгIа доллар. Дунен торговле доккхагIдола дакъа, къаьстта мехкдаьтта торговли лелаяр доллараща леладеш да. Царга кхоачаш да капиталистически мехкий валютни резервай доккхагIдола дакъа а.

Из доллара «тIаккхувш» хилар доккха дукъ хинна тIалатт Вашингтона партнераштa. Массехк шу хьалха процентни ставкай боарами цунца цхьана шоай валюта курси геттара чIоагIа лакх а яь США-с Японереи Малхбузен Европереи дуккха капитал, царна шоашта эшаш йоллаше а юкъе а эза.

Доллара курс лакхъялар бахьан долаш дунен рынкашкара американски товараш дездедча, хIаьта конкурентоспособность лох а енна США торговле баланс телхача, уж иштта мара эхь ца хеташ цун паритет юхатохара гIо де а гIийртай. Юха а Вашингтона аьттув баьннаб, союзникий чотагIа. Доллар дайдалар фуд аьлча, из да дунен халкъашта юкъера сихха дегIаухаш дола декхараш дикка «мах байбеннача» «баьццарча валютаца» дIатехкаш хилар. Шоай товарий конкурент о с п о с о б н о с ть лакхъяра США-с пайда эц арахьарча торгови дефицита ира проблемаш къоастаярах а.

Доллара курса стабилизаци е яхаш союзникаша дIадехар чIоагIа юхадетт Вашинтоно. Цун гIулакхаша ирьюбIарчча хьанйцача капиталистически дунен валютно-финансови система кризиси партнерашца дIа-юха леладу гIулакхаши. ХIаьта могаргдий империалистически хищника партнерий чотагIа ший экономика тоае гIерташ хиларах юхайла?

Виталий ЧУКСЕЕВ.
Юрий РОМАНЦОВ.
Иван АБЛАМОВ.
(ТАСС).

ВIАШАГIЪЕЛЛАЙ КЕРДА КЛУБ

Къахьегамхошта интернациональни кхетам балара дакъе боккха болх бу Покхача АтагIарча культура ЦIен коллективо. Укхаза вIашагIъеллай интернациональни доттагIала клуб. Сийлахьбоккхача Даймехка тIема ветеранашца, моттигерча совхоза хьалха латтаращца Мукашов Iарбеца, Барзукаев Хьасанаца, Хайтаев Мувсайца, вежарашхарча Афганистане шоай интернациональни декхар кхоачаш а даь цIабаьхкача бIухошца юрта бахача наьха хула вIашагIкхетараш чакхдоах цо. ЦIаккха диц лургдоацаш вIаштIехьдаьккхадар венгращца, афганцашца, кубинцашца хинна вIашагIкхетараш.

Клуба балха плана тIа белгалдаьхад Нохч-ГIалгIайчени Российски Федерацеп поэташца хургдола вIашагIкхетараш а.

«Атагинский» совхоза шурий комплексе, цу боахама фермашка, бригадашка касткаста йоагIа хьаша я клуба коллектив. Чаьчана, Гикаловское яхача а кхыча а юрташка бахача наха хьалхашка выступленеш ю цо. Боккхача безамца ладийгIар цар клуба членаша нохчий меттала даьхача политически иллешка.

Клуба художественни самодеятельноста репертуаре 14 илли да. Царех дукхагIдараш хьакхеллар ва культура ЦIен болхло, самодеятельни композитор Ахмадов Леча. Царна юкъе да «Вежарий илли», «Новкъост», «Наьна дехар» яха иллеш. Композитор хила Лечена гIо даьр ва культура ЦIагIа художественни кулгалхо а волаш болх беш вола В. Ярцев. Цун новкъосталца карерзаьий Л. Ахмадова нотни грамота, композиторски искусство Iомаяьй.

Дукха ха йоаццаш клубе вIашагIъеллай драмкружок. Х.-А. Берсанова язъяьча, «Юрта эш молла» яхача пьесагIа сатирически спектакль оттае кийчлуш я цун коллектив.

Ф. БАННИКОВ.

Армянски ССР. Шоай хIара шера карара бIаь шу долалуча юххье геноцидах кIалхарбовла дуне мелд дIайийнача дукхача эрмалой. Республика Министрий Советерча доазол дехьара цIабоагIа эрмалой хьачуэцарай баха дIанийсбаран йолча комитете тIехь - тIехьа дукхагIа письмош ух Даьхене цIабахка раьза болаш яздеш.

Наьха мехкара цIа мел баьхкарий хьалхарча денношке а теркой йоакхой ю Советски пачхаьалкхено—шоашта ловча баха бокъо лу, специальностагIа бе болх а хулийт.

Республика правительствас царна оттаьй налогий хьакъехьара льготаш, ахчан пособеш лу. Къаьстта теркам тIабохийт да воацача дезалашта — царна кхы тIа а финансови новкъостал ду.

СУРТА ТIА: эрмалой писатела Степан Аладжалжяна произведенеш республике шерра йовзаш я. Кхоачаш хилар зIамигсага дагальттар — 1946 шера Даьхене цIавера из, Ереванскн пачхаьалкхен университета филологически факультете дIайийцар, КПСС мугIарашка ваьлар. ХIанз республика культура заслуженни деятель волча С. Аладжаджяна (юккъера вар) литературе болх беш воллаше а литературай искусствай музейна кулгалду.

Б. НЕМРУТА сурт.

ТАСС фотохроника.

Спорта хоамаш

ВОЛЕЙБОЛ

ДIайолаеннай РСФСР волейбольни командашта юкъера яхьаш. Цига дакъа лоацаш я Грознера «Автомобилист». Хьалхара ши ловзар Саратове моттигерча командаца чакхдаьккхар цо.

АргIанарча турашка Белгородерча спортсменашца вIашагIкхетаргья «Автомобилист».

ШТАНГА

Курске дIайолаеннай «Динамо» ДСО Российски советски пачхьалкхено ... та езача атлетиках йола кагирхой яхьаш. Тха корреспондентаца къамаьл деш Нохч-ГIалгIайчен вIашагIкхийттача команда тренера Н. Осташкос аьлар:

— Массахана ирача къовсаме чакхъювл кагирхошта юкъера яхьаш. Къаьстта дика кийчлу царна вай республикера атлеташ. Сона хетачох, чемпиона цIераш яха йиш йолаш ба И. Люмаев, Р. Гаштыгов, А. Джамбеков, кхыбараш. ЦIаккха ца хиннача бесса чIоагIа я вай низбарий дружина.

Чемпионат чакхъяьнначул тIехьагIа Бресте гIоргба вай мехкахой, цига хургъя «Динамо» ДСО Центральни совета чемпионат.

КIАЛТОХАР

ОМСК. Телефонаца. Хоам бу Российски Федераце заслуженни тренера С. А. Абдуллаева.

— ДIайолаеннай боккхагIболча спортсменашта юкъера классически кIалтохарех йола мехка чемпионат Хьалхарча дийнахьа кIувса тIа баьлар вай мехкахой Х. Мулаеви А. Абаеви. Шаккхе а котваьлар. Яхьашка кийчо еш ба вай республикера кхыбола спортсменаш а.

«МОГАШАЛА» МУГIАРАШ ШЕРЛУ

Шоаттен кIираннеи деношка пайда болаш салаIар, могашал чIоагIъяр — шоайла айхха дувзаденна дешаш да. Цхьаболчар мукъа ха телевизорга хьежаш чакхйоах, вокхар музеяшта, театрашта, цирка дIалу, кхоалагIчар спортивни майдаш, бассейнаш, корташ хьалъюз.

ТIеххьара салаIара денош аз «Локомотив» шийн лоIамеча спортивни общества залашка дIадихьар. Iурра денз дIайолаеннаяр машиннаькъахой, дешархой, бахача наьха тренировкаш, яхьаш, могашал чIоагIъю упражненеш. Сона уллув нийсвелар спорта мастерала кандидат А. Рашидов.

— МалагIа спорта тайпаш дукхадеза хьона? — хетт аз цунга.

— Самбохи дзюдохи кандидат ва со, — аьлар цо.— Цхьабакъда, из е вож аьнна доапаш, дерригa спорта тайпаш дукхадеза сона. Школе вагIача хана денз хьадоагIа из. Цул тIехьагIа № 5 йолча ГПТУ деша вахача а спорт йитанзар аз. ХIанз электромеханически заводе болх беш воллаше, хIара мукъа ди укхаза доакх.

Доккхалдеш дувц Аборашида ше кIира пхезза тренировкашка ахарах, спорто хьинарегIа къахьега шийна новкъостал дарах, шийн тренерах Куцель Феликс Петровичах.

Цо хьалкхебаьб дунен халкъашта юкъерча класса спорта мастераш Чахкиеви Джамалдаеви СССР спорта мастераш вежарий УмаровгIари ЧапаевгIари. Цхьабакъда, къаьстта белгалваьннав Вараев. Из ва Советски Союзен СССР халкъий 9-ча Спартакиадай чемпион, Дунен Кубок а лелаю цо.

Соахка «Локомотив» ДСО 50 шу дизар дездир спортивни общественносто. Доккхий толамаш дахарах тренера Ф. П. Куцела «Знак Почета» ордени дзюдоиста Б. Вараевна «За трудовое отличие» яха медали елар.

Укх тIеххьарча хана обществе кхы а кхо СССР спорта мастер хьалкхеваьв. Уж ба Агбаров Адлан, Болтиев Iумар, Магомадов Апти. Цо аьттув белар машиннаькъахой республикански общества спортсменашта «Локомотив» ДСО Центрсовете хьалхара моттиг яккха.

«Секце дувла» яхаш йоккхий афишаш хьалъетта езаш хилац укхаза. Дего хьех кIаьнкаштеи йоIигаштеи спортивни зале боагIа никъ. Эггара хьалха цу гIулакха «бехке» ва тренер Ф. П. Куцель. Хов цунна къонача спортсмений дегаш тIаоза.

Къаьстта тIакхет болх берий каникулаш йолча хана Шоай дешархошца тайп-тайпарча пионерски, къахьегама лагерашка болх тренераш. Укхаза тренировкаш чакхъяхарал совгIа, Урус-Мартановски района боахамий кхашка болх бу цар.

Тахан «Локомотив» ДСО спортивни залашка тайп-тайпарча секцешка дакъа лоацаш ялх бIаь гаргга саг ва. Уж дукхагIа а хургбар тренировкаш чакхъяха моттиг тоъаре. Къаьстта гIадвуташ да царца дукха йоIигаши мехкарийи хилар. Яйгача атлетика, тенниса, гимнастика, аэробика секцешка дIаязбалар совгIа, уж кIезига бац дзюдои самбои группашка. Российски Федераце чемпионате дакъа лоацаш хинаб мехкдаьтта института студенткаш Лаврикова Ирина, Цой Анжела, кхыбараш. Дика дIабода «Могашал» яхача группа болх. Цун кулгалхо ва тIема, къахьегама ветерен И. Потапенко.

— Физкультурник хилар доккха ираз да, — аьлар цо. — Сиха дIаяха къонал юхаеча санна хет, вахарцара безам совбоал.

Дукха ха йоацаш чакхъяьннай машиннаькъахой спартакиада. Котало яьккхар локомотивни депо физкультурникаша.

Т. СОКОЛОВА.

РЕСПУБЛИКА ЭКРАНАШ ТIА

«БЕЗАМАХ ТЕШ СО»

«Мосфильм» студе кинематографисташа вайна могаду из керда кинокартина. Цу фильма керттера турпалаш инарал Сергей Луконин, цун сесаг — актриса Варвара Андреевна, кхелетача ханара цар доттагIа — полковник Гулиашвили Вано... Вайна йовзаш йола цIераш я-кх, еций? Мадарра аьлча, уж наха лоархIаш а сий долаш а бола нах — Симонов Константина «Тха городера зIамсаг» яхача цIихезача пьеса къабенна турпалаш ба.

Симоновски пьеса иразе кхел йолаш хиннай. ТIом хьале хьалхха мехка дуккхача театраша оттаьь из, хIанз а сцена тIара Iойоалаш яц. Итташ шерашка зрителашта дукха дезаш хьадоагIа Смирнова Лидияси Крючков Николаен керттера роль ловзаеш дола 1942 шера цу пьесах даьккха фильм.

ХIаьта хIанз хьахьокх Сергея, Варенькай, Вано вахар дIахо йодача хана мишта нийсденнад.

Халахете а, кердача фильме дукха да К. Симоновеи А. Столпереи оамалашца доагIаш доацараш.

«Безамах теш со» яха картина оттадаьд режиссера Елена Михайловас, Серафим Шелестова язъяьча сценарегIа.

«УНЗАРЧАР МЕХКА КХАЧАР»

Режиссер Владимир Бычков массадолча берашта вовза хургвац. Бакъда, «Русалочка», «Говзанчий город» яха цун фильмаш дуккхабараштa довзаш а дезаш а хиларах шеко яц са. ХIаьта хIанз къовача зрителий юха а таро я цу тIехдикача говзанча фильмага хьажа.

Владимир Голованова сценарегIа даьккхад из керда фильм. Эдуард Скобелева «Арбузикен Бебешкен приключенеш» яхача фантастически повеста фаьлга мотивегIа оттадаь а да.

...Ши кIаьнк нийслу нах кхерий а хиле латтийташ вола эгIазне волшебник керте волча унзарча хIамаша дIалаьцача гIайрен тIа. Зуламхочунца къовсам дIаболабу бераша. Царна гIо ду Арбузикен Бебешкоси мукъадаьхача бераша, кхыметтел гонахьарча хьунашкарча оакхараша а. Iалаьмате къиза дов тоссалу царна юкъе, бакъда Дулорис эшаве иштта атта дац. ХIаьта а харц-долчу кертгахь кайоал бе-рий. Шоай котало [illegible] ракетопланаца цIаберз Арбузики Бебешкеи — школе баха ха хьатIакхоачаш ма латтий.

Фильме керттера ролаш ловзаю Максим Матусевича, Андрей Соловейя, Александр Фриша.

ЮХА А ЭКРАНА ТIА

«Айболит-66». — Из художественни фильм духхьашха 20 шу хьалха арадаьннад экрана тIа. Цхьабараша Iалаьмате чIоагIа раьза болаш, вокхар геттара духьалбаьнна тIайийцар из.

Цу фильме цхьаккха тамашийна хIама хургда мотташ бацар зрителаш. «Айболит?» — ховш да, из бераштa лаьрхIа фаьлг болга.

Критик а педагог а йолча Инна Левшинас цу фильмах лаьца язду: «Из фильм цIенхашта да, цун жанр кхыча бесса яле а, из фильм философски да». Михаил Ромма а нийса белгалдаьккхад из фильм кинематографе хиннарех вIалла тара доацилга.

В. Коростылеваца цхьана ше язъяьча сценарегIа из фильм оттадаьд Быков Ролана. Доктора Айболита роль ловзаю Ефремов Олега.

В. КОВАЛЕВА.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТЕЛЕПРОГРАММА

27 ЯНВАРЬ

I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — «Юха йист хила, зурманчаш!».
8.35 — «Пыль под солнцем». Художественни фильм.
10.10 — ДIалохк РСФСР заслуженни артиста В. Семенова (баян). Ростов-на-Донура передача.
10.40, 16.00, 17.30, 19.55 — «Кердадараш».
16.15 — «Будни службы». 1-гIа дакъа.
16.45 — Шо хьех Свердловски оперни... Свердловскера передача.
17.35 — «Призвание». Телевизионни журнал.
18.05 — «Северная вахта». Телевизионни документальни фильма премьера.
18.35 — Берашта оакхарех. Ленинградера передача.
19.05 — Юртбоахама знаней университет. Дакъа лоацаш ба: ВАСХНИЛ президент академик А. А. Никонов, КПСС Новосибирски обкома хьалхара секретарь, КПСС ЦК член А. П. Филатов, академики Н. В. Краснощеков.
19.50 — Бонкхийчарна мультипликационни фильмаш: «Хьаракаш», «Туда и обратно».
20.05 — Политически театр. «ХIана вийнав Улоф Пальме?» Автораш — Г. Зубков, А. Красильников.
21.00 — «Ха».
21.40 — А. С. Пушкина трагедеи юкъера монолог ешар ва СССР халкъа артист В. Бабочкин.
22.15 — «Билет в Москву». Эстрадни программа.
22.35 — Баскетбол. Кубок ерий кубок. МаIанах. «Хувентуд» (Испани) — ЦСКА. Испанера трансляци. Перерыв йолча хана (23.10) — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Iуйранара гимнастика».
8.15 — «Саги Къулбаседен». Iилма-довзийтара фильм.
8.35, 9.35 — Истори. 10-гIа класс.
9.05, 13.35 — Французски мотт. Iомабу 2-гIа шу.
10.05 — СПТУ дешархошта. Эстетически кхетамбалар.
10.35, 11.40 — Информатикаи вычислительни техникаи лардаш. 9-гIа класс.
11.05 — В. Маяковский. «Владимир Ильич Ленин».
12.10 — «Блокада». Художественни фильм. «Лужский рубеж». Фильм 1-гIа.
14.25 — «Кердадараш».
14.30 — 15.20 — Исторе оагIонаш.
17.50 — Хьайбаш леладар — къахьегама фронт.
18.20 — Киножурнал.
18.30 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
18.40 — Фильм-реклама.
18.55 — «Дунен халкъашта юкъера хьал» (гIалгIай меттала).
19.10 — Кагирхой экран.
19.45 — «Бийса даьккъала кийла шун, бераш!».
19.55 — «Депутатий гIулакхаш».
20.25 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. «Йодаш я шоллагIа Ерригсоюзни...».
21.00 — «Ха»
21.40 — «Блокада». Художественни фильм. Фильм 2-гIа. «Пулковский меридиан».
22.55 — «Кердадараш».

28 ЯНВАРЬ

I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — Политически театр. «ХIана вийнав Улоф Пальме?» Телевизионни спектакль.
9.00 — Берашта оакхарех.
9.30 — «Дезала лаьрхIа co...». Телевизионни документальни фильм.
10.10 — «Кердадараш».
16.00, 17.30, 19.10 — «Кердадараш».
16.15 — «Будни службы милосердия». 2-гIа дакъа.
16.45 — «Спорти личности».
17.35 — «Будить человека в человеке».
18.00 — «Пусть всегда будет солнце». Самодеятельни творчества шоллагIа Ерригсоюзни фестиваль. Бакура передача.
18.40 — «С клеймом США». ДIахьор — филологически Iилмай доктор Я. Н. Засурский.
19.20 — Литературни произведеней экранизаци. «Капитанская дочка». Художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — СССР халкъа артиста, композитора А. Петрова произведенешта юкъера концерт.
22.55 — «Тахан дунен тIа».
23.10 — «Дунен кагирхойи».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Iуйранара гимнастика».
8.15 — «Обувь» на новый сезон». Телевизионни документальни фильм.
8.35, 9.35 — Географи. 7-гIа класс.
9.05, 13.25 — Немций мотт. Iомабу 2-гIа шу. 15-гIа передача.
10.05 — СПТУ дешархошта. Астрономи.
10.35, 11.40 — А. М. Горький. «Берал». 6-гIа класс.
11.05 — «Шахматни школа».
12.10 — «Блокада». Художественни фильм.
13.55 — «Юртара сахьат».
14.55 — «Кердадараш».
15.00 — «Тхоай кхела раьза да тхо». Декабристаш Сибаре. гIа.
17.15 — «Техника — кийчон мугIаре» (гIалгIай меттала).
17.30 — Къахьегама сий. ХьажкIаш лелаечох Л. Захаевх телеочерк.
17.40 — «Дош лу». Телефильм.
18.00 — Атеистически темах. «Фуд вай вахаре новкъадар?» (нохчий меттала).
18.20 — Фильм-реклама.
18.25 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
18.45 — Хоккей. СССР чемпионат. Спартак (Москва). 2, 3-гIей периодаш.
20.20 — «Бийса даьккъала кийла шун, бераш!».
20.30 — «Дезала педагогика».
21.00 — «Ха».
21.40 — «Блокада». Художественни фильм. 2-гIа дакъа. Фильм 1-гIа. «Ленинградски метроном».
23.20 — «Кердадараш».

29 ЯНВАРЬ

I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — «Гушдар — теша хала дар».
9.05 — «Капитанская дочка». Художественни фильм.
10.40 — «Кердадараш».
16.00, 17.15, 20.00 — «Кердадараш».
16.15 — «Будни службы милосердия». 3-гIа дакъа.
16.45 — «Космсомолка» маршруташ».
17.20 — Башкирски Пачхьалкхен хоровой капелла выступлени.
17.40 — «...Ляхайтта шу даьнней боккхагIей».
18.25 — «Са хьамсара Даьхе». Фотоконкурс.
18.30 — Долчча къоастаду. Госприемка балха тIа. Телеселектор Ереван — Ленинакан — Абовян. Дакъа лоацаш ва Армянски ССР Министрий Совета председатель Ф. Т. Саркисли.
20.10 — А. С. Пушкина дешашта ехна романсаш кхоачашъю СССР халкъа артиста А. Дикшеев.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Литературни альманах».
23.00 — Баскетбол. Европейски чемпионий кубок. МаIанах. «Реал» (Мадрид) — «Жальгирис» (Каунас). Испанера трансляци. Перерыв йолча хана (23.40) — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Iуйранара гимнастика».
8.15 — «Морские ворота». Телевизионни документальни фильм.
8.35, 9.35 — Гонахьара дуне довзар. 1-гIа класс. Москва — СССР столица.
8.55 — «Эрмитажа кизга». Iилма-довзийтара фильм.
9.05, 13.50 — Испански мотт. Iомабу 2-гIа шу.
9.55 — «Мальчишки. скорость и мечта». Iилма-довзийтара фильм.
10.05 — СПТУ дешархошта. Истори.
10.35, 11.40 — Дезала вахара этикеи психологии. 9-гIа класс. Дезала психологически климат.
11.05 — Н. Грибачева поэзи.
12.10 — «Блокада». Художественни фильм. 2-гIа дакъа. Фильм 1-гIа. «Ленинградски метроном».
14.20 — Дешархошта физиологехи гигиенахи.
14.50 — «Кердадараш».
14.55 — «Цар цIераш йицъе йиш яц». Декабристий ...стий.
15.40 — Фильм берашта. «Царевна — лягушка».
16.20 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. «Николай Бауман». Художественни фильм.
17.55 — Iилма—производства-ма.
18.25 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
18.45 — Хоккей. СССР чемпионат. ЦСКА — «Крылья Советов». 2, 3-гIа периодаш.
20.20 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. Эрсий пролетариатаца цхьана (нохчий меттала).
20.30 — «Са Даьхен салте».
21.00 — «Ха».
21.40 — «Блокада». Художественни фильм. 2-гIа дакъа. Фильм 2-гIа. «Операция «Искра».
22.45 — «Кердадараш».

30 ЯНВАРЬ

I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — «Дунен кагирхойи».
8.40 — «Такая жестокая игра — хоккей». Художественни фильм.
10.00 — «Места обитания» Документальни фильма премьера.
10.25 — «Кердадараш».
16.00, 19.05 — «Кердадараш».
16.15 — «Эрсий къамаьл».
16.45 — С. Михалкова турпалаш экрана тIа. «ЦIе галстук».
17.55 — Белгородски витаминни комбината «Юбилейный» яхача культура ЦIен халкъа хора концерт.
18.05 — Эрсий музей.
18.35 — «Ца малар — вахара норма».
19.15 — ЦТ экрана тIа духхьашха. «Охота на лис» Художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — Кинопанорама.
23.25 — «Тахан дунен тIа».
23.40 — Болгарски эстрада артисташ Москве.

II ПРОГРАММА

8.00 — «Iуйранара гимнастика».
8.15 — Документальни фильм.
8.35, 9.35 — Географи. 8 класс.
9.05 — 13.15 — Английски мотт. Iомабу 1-гIа шу. 30-гIа передача.
10.05 — СПТУ дешархошта. Юкъара биологи.
10.35, 11.40 — В. Катаев. «Белеет парус одинокий». 5-гIа класс.
11.05 — «Вай беш».
12.10 — «Блокада». Художественни фильм. 2-гIа дакъа. Фильм 2-гIа.
13.45 — Хьа ленински библиотека. В. И. Ленин. «От разрушения векового уклада к творчеству нового».
14.15 — «Кердадараш».
14.20 — Федор Абрамов.
17.10 — «Литературни пIаьраска» (нохчий меттала).
17.40 — «Из ца хила а мегар». Фильм.
17.50 — «УнахцIено» (нохчий меттала).
18.20 — Мультфильм.
18.30 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
18.50 — «Дешархо» (гIалгIай меттала).
19.20 — «Шуи хаттараштa жоп лу». Передаче дакъа лоацаш ва НГIАССР физически культураи спортеи Пачхахьалкхен комитета председатель Е. С. Байраков.
19.40 — «Агропром: гIулакхаши нахи».
20.15 — Ф. Шуберт — Янс телланза симфони. Кхоачашъер СССР Пачхахьалкхен академически симфонически оркестр.
20.50 — «Найти и исцелить». Телевизионни документальни фильма премьера.
21.00 — «Ха».
21.40 — Маханов Мухтара поэзе сайре.
23.05 — «Кердадараш».

31 ЯНВАРЬ

I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — «Хьу». Iилма-довзийтара фильм.
8.35 — И. Гайдн. Квартет до мажор.
8.55 — «3700 над уровнем моря». Азербайджански ССР хьайбаш леладеча къона кадраш юкъенхувлара проблемах.
9.15 — «АБВГДейка».
9.45 — Саг. Лаьтта. Вселенни.
10.15 — «Поэзи». Юрий Левитанский.
11.00 — Телепереклички.
12.30 — Экрано доттагIий хьех. СССР — ВНР.
13.10 — «Массанена а хIарнена а».
13.45 — «Музыкальни экспромт». Концерт.
14.00 — «ДоттагIле». Телевизионни журнал.
14.30 — «Кердадараш».
14.45 — Мультфильм.
14.55 — Сийлахьча Октябра юбилейга. Исторе довргдоаца мугIараш. «Хьалхара хьехархо».
16.45 — Эшаш я идея.
17.50 — Халкъа творчества шоллагIа Ерригсоюзни фестиваль.
18.20 — «Москва — Владивосток — Токио Телемост».
19.50 — «Кердадараш».
19.55 — «Комендант Пушкин». Телевизионни художественни фильма премьера.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Телехьажархочун спутник».
22.10 — «Шаоттден сайрийна». Классически халкъеи музыка концерт.
Йистедаьлча — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Iуйранара гимнастика».
8.20 — Мультипликационни фильм.
8.40 — «Ритмически гимнастика».
9.10 — «Iуйранара почта». Музыкальни программа.
9.40 — «Вай беш».
10.10 — «Тео Адам приглашает». ГДР телевидене концертни программа.
11.20 — Дунен художественни литература. Ж. Б. Мольер. «Мещанин во дворянстве».
12.10 — «Время, вперед». 1, 2-гIа сереш. Художественни фильм.
14.45 — ЛоIаме латар. Дунен халкъашта юкъера турнир. Тбилисера передача.
15.15 — «Саги закони».
15.50 — «Нохч-ГIалгIайчен кIира».
16.00 — «Юртарча клубе» (нохчий меттала).
16.30 — «Безама теозам». Телефильм.
16.50 — Кроссворд.
17.20 — «Мукъача сахьатна».
17.45 — «Художника сесага портрет». Субтитрашца художественни фильм.
19.10 — «Сохранить для потомков». Iилма - довзийтара фильма премьера.
19.30 — Волейбол. СССР чемпионат. Кхалнах. «Уралочка» (Свердловск) — «Коммунальник» (Минск).
20.00 — «Бийса даьккъала кийла шун, бераш!».
20.15 — Конькобежни спорт. Дунен чемпионат. Канадера передача.
21.00 — «Ха».
21.40 — «И падал снег над белыми садами». Телевизионни художественни фильма премьера. 1, 2-гIа сереш.
23.50 — «Кердадараш».

1 ФЕВРАЛЬ

I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — ДIалохк «Салют» яхача культура ЦIен гитаристий ансамбло. Саратовера передача.
8.30 — «Ритмически гимнастика».
9.15 — «Спортлото». Тираж.
9.30 — «Будильник».
10.00 — «Аз гIулакх ду Советски Союза!».
11.00 — «Iуйранара почта». Музыкальни программа.
11.30 — «Никъ берий клуб».
12.30 — «Музыкальни киоск».
13.00 — «Юртара сахьат».
14.00 — «УнахцIено». Алма-Атера передача.
14.45 — «Ералаш». Берий сакъердаме журнал.
14.55 — «Новкъост илли». Ерригсоюзни телевизионни конкурс. Ереванера передача.
15.40 — «Кердадараш».
15.45 — Госфильмофонда собранешкара. «Поэти Пачхьен». Художественни фильм.
17.10 — Киноафиша.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
18.45 — «Дошо каналгаш». Мультипликационни фильм.
19.15 — «Советий мехка духьалара заговор». Документальни фильма премьера. Фильм 2-гIа.
20.15 — «Шоана, эшараш».
21.00 — «Ха».
21.40 — «ЗIамига трагедеш». Телевизионни кхо сери йола художественни фильм. 1-гIа сери.
23.10 — «Кердадараш».
23.15 — Конькобежни спорт. Дунен чемпионат. Канадера передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — «Iуйранара гимнастика».
8.20 — «Тяга северных ветров». Телевизионни документальни фильм.
8.55 — «Эрсий къамаьл».
9.25 — Новосибирски Пачхьалкхен операи балетеи академически театра артистий концерт.
9.55 — Оренбургски студе телевидене программа.
11.00 — «Дунен кагирхойи».
11.35 — «Гушдар — теша хала дар».
12.35 — «Сакъердаме старташ».
13.20 — «Верховный суд». Н. Гоголя цIерагIча Московски драматически театра фильма-спектакла премьера. Автор — А. Ваксберг.
15.20 — «Цхьогали борзи». Мультипликационни фильм.
15.30 — «Фу? Мичахьа? Маца? Телевизионни викторина. Финал.
17.50 — Дунен музыкальни культура ганзера. С. В. Рахманинов.
18.40 — Бургацацара хоккей. Дунен чемпионат. Швеце сборни — Финлянде сборни. 2-гIа тайм. Швецера передача.
19.25 — Музыкальни мозаика.
20.00 — «Бийса даьккъала кийла шун, бераш!».
20.15 — Конькобежни спорт. Дунен чемпионат. Канадера передача.
21.00 — «Ха».
21.40 — ЛоIаме латар. Дунен халкъашта юкъера турнир. Тбилисера передача.
22.10 — Спорти халхараши. Ленинградера передача.

РАДИО

27 ЯНВАРЬ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — 7.00 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.36 — 9.00 — Нохч-ГIалгIай ашарий концерт.
9.15 — «Къахьегама ресурсаш. Мишта пайда эц царех?» (гIалгIай меттала).
9.30 — 10.00 — «Къона заманхо» (гIалгIай меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — «Ца малар — вахара норма». (гIалгIай меттала).
16.16 — 17.00 — «Хьалха латтача хьайбаш леладераштa». Концерт.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — 18.40 — «БIаьстана кийчо еш».

УКВ

19.00 — Эстоне искусствай говзанчийн литературни коллективийн концерт.
20.00 — «Дошо маха», М. Мусаева романа оагIонаш.
20.15 — Цугаев Супьяна иллеш.

28 ЯНВАРЬ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — 7.00 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.36 — 9.00 — Лирически ашараш.
11.15 — «ДоагIар хьадехаш». Беседа (гIалгIай меттала).
11.30 — 12.00 — Юртбоахама болхлошта музыкальни программа.
15.15 — «Барт болча дезале» (гIалгIай меттала).
15.35 — 15.45 — «Ден темах».
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — «Дунен халкъашта юкъера хьал» (нохчий меттала).
16.15 — «Нохч-ГIалгIай поэзи музыке». Р. Ахматовай дешашта дахка иллеш.
16.45 — 17.00 — КПСС XXVII съезда решенеш — массашка! «Бакъдолчун урокаш».
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — 18.40 — «Техника — кийчон мугIарашка» (нохчий меттала).

УКВ

19.00 Вокальни искусства говзанчаш.
19.35 — Ш. Рашидова дешашта дахна иллеш.
20.10 — «Дарзал сихагIа» яха М. Хамхоева дувцар.
20.27 — Халкъа музыка Нохч-ГIалгIай композиторий творчестве.

29 ЯНВАРЬ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — 7.00 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.36 — 9.00 — ДIалохк Р. Паскаева.
11.15 — «Кердача IаьдалагIа къахьега» (нохчий меттала).
11.30 — Беседа.
11.45 — 12.00 — «Яхь лелаяр из хьалха гIа баккхар» (гIалгIай меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — Ашараш.
17.30 — «Тешаме низ» (гIалгIай меттала).
17.45 — «Социалистически исследованеш идеологически балха практике».
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — 18.40 — «Iа — цIимхара тIахьожамхо». Рейд (гIалгIай меттала).

УКВ

19.00 — Советски иллеш да дерригача дунен тIа декаш.
19.50 — Довзаш дола иллеш.
20.26 — «Илли» яхача фольклорни ансамбла концерт.

30 ЯНВАРЬ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — 7.00 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.20 — Передачай программа.
8.30 — «Лоаман Iуйре» яхача альманаха оагIонашка гIолла (гIалгIай меттала).
8.50 — 9.00 — Ашараш.
11.15 — 12.00 — «Хьамсарча мехка музыкальни вахар».
15.15 — 15.30 — «Хьехамча — лакха цIи» (гIалгIай меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «Боккхийчарна берех лаьца» Беседа. (нохчий меттала).
17.31 — «Болама кхеражален тIехьа».
17.46 — Илли оал Б. Тимурзиева.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — 18.40 — «Лакхача бехктокхамца».

УКВ

19.00 — Евгений Евтушенко. «Стихаш, поэмаш тIара доакъош».
19.34 — Сайрийнара концерт.
19.59 — Моттигерча авторий произведенешта юкъера концерт.

31 ЯНВАРЬ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — 7.00 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.35 — 8.45 — «Соцкультбыта объекташта — сухали дикали» (нохчий меттала).
10.15 — «Лоалахой тайп-тайпара хул». А. Ведзижева дувцар (гIалгIай меттала).
10.35 — 10.40 — Ашараш.
11.00 — «Къонал».
11.30 — 12.00 «А. С. Пушкини Кавкази». А. Мальсагова беседа.
12.40 — «Литературни Нохч-ГIалгIайче» (нохчий меттала).
13.00 — 13.15 — Реклама.
15.15 — 16.00 — Концерт.
18.00 19.00 — «Музыкальни почта».

УКВ

19.00 — Концерт.
19.30 — Музыкальни галерея. Илли оал Л. Мусаевас.
20.16 — «Сакъердамеча талгIе тIа». Литературно-музыкальни композици.
20.37 — Сакъердаме иллеш.

1 ФЕВРАЛЬ

7.15 — Республикански газетий обзор.
7.30 — Передачай программа.
7.35 — 7.40 — Хоамаш.
8.25 — 9.00 — «Шоана дукхаеза ашараш».
11.20 — 12.00 — КIиранден музыкальни программа.
15.15 — 15.30 — «Халкъа эшача товарашта — лакха дикал» (гIалгIай меттала).
16.00 — «Школьни глобус».
16.30 — 17.00 — «Къона тIехье» (нохчий меттала).
18.00 — 19.00 — «Иллеца доттагIал долчарна». Концерт.

УКВ

19.00 — Давид Тухманова иллей сборник.
19.41 — Иллеш, ашараш, халхараш.
20.23 — «Вальсагара вальсага». Концерт.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-80-12, 2-54-04; промышленностеи транспортех — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-80-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-66; 2-47-84; культуры — 2-64;75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи ереи, шоаттеи деношка

СФ05032. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 378.